

บทที่ 2

อัล-กูรออัน อัลฮาดิษ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดในจังหวัดสตูล ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร คำราวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอเนื้อหาตามลำดับดังนี้

- 2.1 การบริหารงานวิชาการ
- 2.2 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ
- 2.3 ความสำคัญของงานวิชาการในศูนย์ตาดีกา
- 2.4 ขอบข่ายของงานวิชาการ
- 2.5 ประวัติความเป็นมาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

ในจังหวัดสตูล

- 2.6 ความสำคัญของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดสตูล
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยรายละเอียดต่างๆจะขอเสนอคั้งต่อไปนี้

2.1 การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของศูนย์การศึกษาอิสลาม มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัด เมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ ดังนั้นการปฏิบัติงานวิชาการจึงนับว่าเป็นความสำคัญสูงสุดต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการบริหารงานศูนย์ตาดีกา แต่การบริหารงานวิชาการศูนย์ตาดีกาจะมีคุณภาพดีมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ที่สำคัญที่สุดได้แก่ประธานศูนย์ซึ่งจะต้องให้มีความสำคัญแก่งานวิชาการ ต้องเข้าใจขอบเขตการดำเนินงานและภาระหน้าที่ของการบริหารงานวิชาการในศูนย์ได้เป็นอย่างดีตลอดจนต้องมีความรู้ ความสามารถที่จะปฏิบัติงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คำสอนของอิสลามเรียกร้องให้เราแสวงหาความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์

คั่งที่ท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวไว้ว่า

طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ

ความว่า : การแสวงหาความรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิม บันทึกโดย อิบน์ มาญะฮ์

2.2 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

สันติ บุญภิรมย์ (2547 : 22) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมทุกชนิด ทุกประเภทที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการบริหารสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น เปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ไปหล่อเลี้ยงหัวใจ การบริหารจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการที่สามารถทำให้งานวิชาการเกิดพลวัต(Academic Affairs Dynamic)อยู่ตลอดเวลา ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณภาพของการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดไป

ซุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2545 : 9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมในงานวิชาการซึ่งเป็นภารกิจหลักให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนหรือผู้บริหาร กระบวนการดังกล่าวนี้ ได้แก่ การวางแผน การจัดระบบ โครงสร้าง และกำหนดบทบาทหน้าที่ การจัดดำเนินงานทางวิชาการ การผลิตสื่อและอุปกรณ์ การศึกษาการวัดผลและประเมินผล การจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ การจัดแหล่งหรือศูนย์สาระสนเทศ รวมทั้งการจัดตั้งอำนวยความสะดวกอื่นๆ และการนิเทศภายในเพื่อให้งานวิชาการมีคุณภาพ

รุ่งชัชดา เวหะชาติ (2550 : 30) การบริหารงานวิชาการ เป็นกระบวนการการหรือกิจกรรมดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 2) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการหมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการที่เกี่ยวกับกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล มุ่งสู่จุดหมายแก่ผู้เรียนในทางที่ดีขึ้น

2.3 ความสำคัญของงานวิชาการในศูนย์การศึกษา

ในศาสนาอิสลามได้เน้นหนักของการศึกษาหาความรู้สนับสนุนให้มุสลิมนั้นเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม เพื่อจะได้นำความรู้เหล่านั้นมาปฏิบัติในชีวิตที่อัลลอฮ์ ได้ตรัสไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานว่า

يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ ۗ

อัลลอฮ์จะทรงยกย่องเทิดเกียรติแก่บรรดาผู้ศรัทธาในหมู่พวกเจ้า และบรรดาผู้ได้รับความรู้หลายชั้น (มูญาคาละฮ์ 58 : 11)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543:1) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการจัดเป็นงานสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร ดังนั้นหากมองในด้านกระบวนการดำเนินการแล้ว จะเป็นกระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

อุทัย บุญประเสริฐ (2540 : 25) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของงานวิชาการว่า งานวิชาการเป็นงานหลัก เป็นงานที่ใหญ่ที่สุดของระบบ เป็นงานที่เป็นหัวใจของสถานศึกษา และมีหลักสูตรซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการ ที่จะตอบสนองและสนับสนุนงานวิชาการให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ

สรุปได้ว่าการบริหารงานวิชาการจึงถือได้ว่าเป็นหัวใจของงานที่สำคัญของสถานศึกษา เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของผู้บริหาร ซึ่งจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ความสำเร็จของสถานศึกษา

หลักการบริหารงาน

ซุมศักดิ์ อินทรักษ์ (2545 : 9) ได้กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการที่สำคัญๆคือ

1. หลักการพัฒนาคุณภาพ (Quality Management) เป็นการบริหารเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ องค์ประกอบของคุณภาพที่เป็นตัวชี้วัดคือผลผลิตและกระบวนการเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคลากรและผู้บริหารได้รับความพึงพอใจ พัฒนาศักยภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมในระดับสากลมากขึ้น โดยอาศัยกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาได้แก่การควบคุมคุณภาพ และการประเมินผล

2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) การปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการบริหารได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ โดยหลักการมีส่วนร่วม การเสนอแนะและการพัฒนา งานวิชาการ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย จึงอาจดำเนินงานหลายรูปแบบของ คณะกรรมการ โดยมีเป้าหมายนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพได้มากขึ้น การมีส่วนร่วมต้องเริ่มจากการ ร่วมคิด ร่วมทำและการร่วมประเมินผล

3. หลักการ 3 องค์ประกอบ (3-Es) ได้แก่ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และประหยัด

3.1 หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึงการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ เป็นไปตามขั้นตอนและกระบวนการ มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรในขณะที่ดำเนินการก็สามารถ ปรับปรุงแก้ไขได้ มีประสิทธิภาพเน้นไปที่กระบวนการ (Process) การใช้กลยุทธ์และเทคนิควิธี ต่างๆ ที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์มากที่สุด

3.2 หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึงได้ผลผลิต (Outputs) ตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตรงตามจุดหมายของหลักสูตร มีความรู้ความสามารถมีทักษะเพิ่มขึ้น รวมทั้งการคำนึงถึงประ โยชน์ที่ได้รับ อย่างไรก็ตาม มักใช้คำสองคำนี้ควบคู่กันคือมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

3.3 หลักประหยัด (Economy) หมายถึง การใช้เวลา น้อย การลงทุนน้อย การใช้ กำลังหรือแรงงานน้อย โดยไม่ต้องเพิ่มทรัพยากรทางการบริหาร แต่ได้ผลผลิตตามที่ได้คาดหวัง ดังนั้น การลงทุนในทางวิชาการจึงต้องคำนึงถึงความประหยัดด้วยเช่นเดียวกันผู้บริหารจะใช้กล ยุทธ์วิธีอย่างไรในการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพ โดยอาศัยความประหยัดบุคลากร งบประมาณ วัสดุ เทคโนโลยีและใช้เวลาน้อย

4. หลักความเป็นวิชาการ (Academic) หมายถึงลักษณะที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระ ของวิชาการ ได้แก่ หลักการพัฒนาหลักสูตร หลักการเรียนรู้ หลักการสอน หลักการวัดผล ประเมินผล หลักการนิเทศการศึกษาและหลักการวิจัย เป็นต้น หลักการต่างๆ เหล่านี้เป็น

องค์ประกอบสำคัญ ก่อให้เกิดลักษณะความเป็นวิชาการที่ต้องอาศัยองค์ความรู้เพื่อทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า หลักการบริหารงานวิชาการเป็นแนวคิดเพื่อให้การปฏิบัติบรรลุสู่ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ดังนั้น ในการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารต้องใช้ทั้งหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยคำนึงถึงคุณภาพของเป้าหมายคือ ผู้เรียนเป็นหลัก นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงบุคลากรซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการบริหาร โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหาร ให้การส่งเสริมสนับสนุน และดูแลเอาใจใส่ ด้วยความยุติธรรมและเสมอภาค

แนวทางการพัฒนางานวิชาการ

ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการพัฒนางานวิชาการ มีหน้าที่รับผิดชอบในการเป็นผู้นำ คอยกระตุ้นส่งเสริมและประสานงานให้บุคลากรในโรงเรียนร่วมมือกันปฏิบัติงานตามแผนงานของโรงเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าว ดังนี้

วีรุธ มามะศิริรานนท์ (2546 : 36-41) กล่าวถึง ผู้บริหารแห่งการเรียนรู้ว่า การพัฒนาองค์กรอัจฉริยะให้ประสบผลสำเร็จ จำเป็นที่ต้องมีกลยุทธ์ที่ถูกต้อง

1. กลยุทธ์ที่เหมาะสม

1.1 กลยุทธ์ชี้นำ Surge Strategy โดยคณะผู้บริหาร

1.2 กลยุทธ์ปลูกฝัง Cultivate Strategy โดยคณะทำงานที่อยู่ในสายงาน

1.3 กลยุทธ์ปฏิรูป Transform Strategy มีการจัดตั้งคณะทำงานพิเศษ

2. การปรับสภาวะแวดล้อมขององค์กรลักษณะที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระของวิชาการ ได้แก่ หลักการพัฒนาหลักสูตรหลักการเรียนรู้ หลักการสอน หลักการวัดผลประเมินผล หลักการนิเทศการศึกษาและหลักการวิจัย เป็นต้น หลักการต่างๆ เหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญ ก่อให้เกิดลักษณะความเป็นวิชาการที่ต้องอาศัยองค์ความรู้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์

2.1 สร้างบรรยากาศเปิดต่อการเรียนรู้ จะต้องมีสื่อความกัน ให้มีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันถึงคุณประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ทุกๆ คน

2.2 สร้างบรรยากาศการบริหารรูปแบบใหม่

2.2.1 เน้นการส่งเสริมให้มีการทำงานเป็นทีม

2.2.2 การพูดจริง ทำจริง

2.2.3 การสนับสนุนซึ่งกันและกัน

อุทัย บุญประเสริฐ (2546 : 183-185) ได้กล่าวถึงการพัฒนาสถานศึกษาจะต้องให้คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่โดยรวมดังรายการกิจกรรมต่อไปนี้

1. การสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียน โดยทั่วไป
 2. การกำหนดนโยบาย แผนแม่บท และแผนพัฒนาโรงเรียน
 3. การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน
 4. การให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารการเงินและงบประมาณของโรงเรียน
- 1 ครั้ง
5. รับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนงานของ โรงเรียนภาคเรียนละ
 6. การประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
 7. การแต่งตั้งที่ปรึกษา
 8. การประกันโอกาสทางการศึกษา
 9. การประกันคุณภาพทางการศึกษา
 10. การประกันประสิทธิภาพการบริหารการศึกษา
 11. การเป็นตัวแทนแจ้งข่าวความเคลื่อนไหวของโรงเรียน
 12. การสร้างความเข้าใจในการจัดการศึกษา
 13. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน
 14. การให้ความช่วยเหลือและประสานการช่วยเหลือ
 15. การมีส่วนร่วมในการพิจารณาในการกำหนดนโยบาย
 16. การให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียน
 17. การพิจารณาให้ความเห็นและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดทำแผนจัดตั้ง
- จัดสรรงบประมาณ การจัดซื้อ จัดจ้าง และติดตามผลการจัดซื้อจัดจ้าง
18. การรับทราบผลการจัดซื้อจัดจ้างและให้ข้อเสนอแนะ
 19. การพิจารณาหาทางช่วยเหลือและสนับสนุน โรงเรียนให้ได้มาซึ่งงบประมาณ
- วัตถุประสงค์
20. การมีส่วนร่วมในการแสวงหาภูมิปัญญาท้องถิ่น
 21. การรับทราบความก้าวหน้าของการดำเนินกิจกรรม
 22. ให้คำปรึกษาและ สนับสนุนการประกันคุณภาพ โรงเรียนทั้งด้านปัจจัย
- การศึกษา
23. ดำเนินการติดตาม
 24. รับรองคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนตามมาตรฐานที่กำหนด

รุ่ง แก้วแดง (2546 : 58) ได้กล่าวถึงอำนาจในการบริหารด้านวิชาการว่าการกระจายอำนาจด้านวิชาการให้กับสถานศึกษาก็คือ การกระจายความรับผิดชอบด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ปัญหาและอุปสรรคของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ ครูต้องเร่งสอนเนื้อหาให้ครบจำนวนคาบตามที่หลักสูตรกำหนด เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ยังมีปัญหาเดิมๆ ว่าหลักสูตรไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ละเลยภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิมทำให้ผู้เรียนไม่รู้จักรักไม่มีความภูมิใจและไม่ผูกพันกับถิ่นกำเนิด

วิชัย โสสุวรรณจินดา (2546 : 22) กล่าวถึงหน้าที่ของหัวหน้างาน

1. หัวหน้างาน คือผู้ที่ดำเนินเพื่อให้เกิดผลงานสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน หรือขององค์การที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ

การดำเนินการ หมายถึงการวางแผนงาน การจัดรูปงาน การประสานงาน การควบคุมงาน การจูงใจผู้ปฏิบัติงานและอื่นๆ ประสิทธิภาพหมายถึง การได้ผลงานที่ถูกต้องตามความต้องการ ประสิทธิภาพหมายถึง ความประหยัด ความรวดเร็ว ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติ และผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. หัวหน้างานต้องมีความสามารถเข้าใจในการบริหารอันได้แก่ พนักงานวัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ เวลา ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด เพื่อให้เกิดผลงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

สรุปได้ว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการ โดยการพัฒนาองค์กรที่มีกลยุทธ์อย่างเหมาะสม โดยผู้บริหารปลูกฝังให้คณะทำงานแก่สายงานอย่างสร้างสรรค์ มีการปฏิรูปสู่ทิศทางการที่ดีขึ้น ปรับสถานะแวดล้อมให้เอื้อต่องานวิชาการ มีการสร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกันเป็นทีม พุดจริงทำจริง สนับสนุนซึ่งกันและกันนอกจากนั้น กรรมการสถานศึกษาจำเป็นต้องมีบทบาทในการกำหนดนโยบายของสถานศึกษา มีส่วนในกิจกรรมต่างของโรงเรียน พร้อมทั้งทราบความเคลื่อนไหวในการปฏิบัติงานของโรงเรียน ดังนั้นภารกิจที่สำคัญที่สุดขึ้นอยู่กับ ผู้บริหารจะต้องสนใจและตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ รู้จักปรับปรุงตนเองให้รู้และเข้าใจงานวิชาการ สามารถเป็นผู้นำของครูด้านการปฏิบัติงานวิชาการ ได้ ซึ่งจะช่วยให้การทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

2.4 ขอบข่ายของงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถาบันการศึกษาทุกระดับ ในการกำหนดขอบข่ายของงานวิชาการนั้น ได้มีผู้กำหนดขอบข่ายของงานวิชาการไว้หลายแนวคิด ดังนี้

สำนักงานสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล (2553 : 11) ได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดในจังหวัดสตูล ไว้ 10 ด้าน

1. การใช้หลักสูตรพหุอัยน พ.ศ. 2548
2. การวิเคราะห์หลักสูตร
3. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
4. กิจกรรมเสริมหลักสูตร
5. หลักฐานการศึกษา ปพ.1 ปพ.2
6. ตารางสอนรวม
7. สื่อการเรียนรู้
8. ปฏิทินการปฏิบัติงานประจำปี
9. ห้องสมุด
10. ผลงานดีเด่น

ซุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2545 : 5-6) ได้กำหนดขอบข่ายหลักของงานวิชาการเอาไว้ ดังนี้

1. งานหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร
2. งานบริหารหลักสูตร
3. งานสื่อและนวัตกรรม
4. งานวัดและประเมินผล
5. งานนิเทศภายใน
6. งานส่งเสริมวิชาการ

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545) ได้เสนอแนะ ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการให้แก่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเอาไว้ 8 ด้านดังนี้

1. งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้
2. งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. งานวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน
4. งานประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

5. งานพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. งานพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
7. งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
8. งานส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 3-4) ได้กำหนดขอบข่ายของงานวิชาการไว้ดังนี้

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ
 - 1.1 แผนการปฏิบัติงานวิชาการ
 - 1.2 โครงการสอน
 - 1.3 บันทึกการสอน
2. การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการสอน
 - 2.1 การจัดตารางสอน
 - 2.2 การจัดชั้นเรียน
 - 2.3 การจัดครูเข้าสอน
 - 2.4 การจัดแบบเรียน
 - 2.5 การฝึกฝน
3. การจัดการบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน
 - 3.1 การจัดสื่อเกี่ยวกับการเรียนการสอน
 - 3.2 การจัดห้องสมุด
 - 3.3 การนิเทศการสอน
4. การวัดและการประเมินผล

จากแนวคิดของนักการศึกษาข้างต้นพอจะสรุปได้ว่าขอบข่ายหลักของการบริหารงานวิชาการคือ งานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนงานด้านต่างๆที่สนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ อาทิ งานด้านสื่อและเทคโนโลยีหรือวัสดุประกอบการเรียนการสอน การจัดห้องสมุด การวัดผลและการประเมินผล เป็นต้น

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดในจังหวัดสตูลเอาไว้ 10 ด้าน ตามที่สำนักงานสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล ได้เสนอแนะเอาไว้ข้างต้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการบริหาร โรงเรียนนิติบุคคล และสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นให้การจัดการศึกษามีมาตรฐาน มีการประเมินคุณภาพโรงเรียน ตลอดจนการใช้การวิจัยใน

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้สรุปเป็นกรอบแนวคิด โดยการสังเคราะห์และกำหนดรายละเอียดของงาน 5 ด้าน ตามลำดับดังนี้

1. งานด้านหลักสูตร

1.1 ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพราะเป็นแนวทาง การให้ความรู้ การถ่ายทอดวัฒนธรรมการปลูกฝังเจตคติค่านิยมแก่ผู้เรียน ความสำเร็จของการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับหลักสูตรเป็นสำคัญ เพื่อความเข้าใจถึงความหมายของหลักสูตรดียิ่งขึ้นจึงมีนักวิชาการทางการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 24-25) กล่าวว่า หลักสูตรมีความหมาย 3 ประการคือ

1. หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามที่มุ่งหวังไว้

2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษาโดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) เช่น ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ (Process) ได้แก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลผลิต (Output) คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางการศึกษา เป็นต้น

3. หลักสูตรเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งจะอบรม ฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

ราชบัณฑิตสถาน (2546 : 1272) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึงประมวลวิชา และกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในการศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2545 : 26) ได้ให้คำนิยามความหมายดังนี้

1. หลักสูตรเป็นศาสตร์หนึ่งในทางการศึกษา

2. หลักสูตรหมายถึงสิ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนหรือใช้ในการถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้เรียน

3. หลักสูตรหมายถึงกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นกระบวนการนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผลผลิต

สวัสดิ์ กาญจนสุวรรณ (2542 : 370) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึงเอกสาร ที่แสดงแนวทางหรือการจัดมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียน ได้บรรลุความต้องการที่กำหนดไว้

ตันติ บุญภิรมย์ (2542 : 43) หลักสูตรหมายถึงมวลประสบการณ์ทั้งกิจกรรมทางวิชาการและกิจกรรมอื่นๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้เป็นหลัก

ในการจัดการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้บรรลุไปตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา แต่ละระดับ แต่ละประเภท

วัฒนาพร ระเบียบทุกข์ (2544:2) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ว่าเป็นแผนการหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้น ของมวลประสบการณ์ที่เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียน นำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีชีวิตอยู่ในสถานศึกษา ชุมชน สังคมและคล้อยอย่างมีความสุข

อิบรอเหม อาดำ (2550:5) หลักสูตรอิสลามศึกษาภาคปริญาชั้น.ประจำ มัสยิดหมายถึงหลักสูตรที่ได้จัดทำเพื่อเป็นการพัฒนาการศึกษาอบรมเด็ก เยาวชนที่นับถือศาสนา อิสลามอย่างเสมอภาคมีความรู้ความเข้าใจ ยึดมั่น ศรัทธาและปฏิบัติตามศาสนาอิสลามเพื่อเป็นผู้มี คุณธรรมและจริยธรรม

จากที่กล่าวมาข้างต้น พอจะสรุปความหมายของหลักสูตรได้ว่า หลักสูตร หมายถึงมวลประสบการณ์ทั้งหมดที่ผู้จัดการศึกษาได้จัดให้ผู้เข้ารับการศึกษาเพื่อให้ผู้เข้ารับ การศึกษามีพัฒนาการในด้านต่างๆ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

1.2 การนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตร ไปใช้เป็นหน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษา และเพื่อให้การนำหลักสูตร ไปใช้ให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผู้บริหารและครูผู้สอน ต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างชัดเจน จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอนต่างๆ ให้พร้อม จัดการ นิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งให้กำลังใจเป็นการเสริมแรงแก่ครูผู้สอน การนำหลักสูตร ไปใช้ ของแต่ละสถานบันย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพของบุคลากร และหน่วยงาน ตามความพร้อมของสิ่ง อำนาจความสะดวกอื่นๆ

การนำหลักสูตร ไปใช้ เป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาหลักสูตร เพราะเป็นการนำอุดมการณ์ จุดหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชา และประสบการณ์การเรียนรู้ ที่กลั่นกรองตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหลักสูตรถึงแม้หลักสูตรจะสร้างไว้ดี เพียงใดก็ตาม ยังไม่สามารถจะกล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จ ถ้าหากว่าการนำหลักสูตร ไปใช้ดำเนิน ไปอย่างไม่ถูกต้องหรือไม่ดีเพียงพอ ความล้มเหลวของหลักสูตรก็จะเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยง ไม่ได้ เพราะฉะนั้นการนำหลักสูตร ไปใช้ จึงมีความสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องในการนำหลักสูตร ไปใช้ จะต้องทำ ความเข้าใจกับวิธีการขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้สามารถนำหลักสูตร ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดตาม ความมุ่งหมายทุกประการ

ศุภินีย์ ภูพันธ์ (2546 : ออนไลน์) ได้ให้ข้อคิดในการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดการพัฒนาควรจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ต้องคำนึงองค์ประกอบต่างๆ เช่น
 - 1.1 ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน
 - 1.2 ความต้องการของสังคมในแง่ฝ่ายผู้ใช้ผลิตภัณฑ์
 - 1.3 ความก้าวหน้าทางวิชาการ
 - 1.4 ความต้องการของสังคมและสิ่งแวดล้อม
 - 1.5 ความสอดคล้องของเนื้อหาสาระและสิ่งแวดล้อม
 - 1.6 การเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม
2. การดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตรต้องกระทำให้ครบ 5 ขั้นตอน
 - 2.1 การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตร
 - 2.2 การเลือกและการจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์
 - 2.3 การนำหลักสูตรไปใช้
 - 2.4 การประเมินผลหลักสูตร
 - 2.5 การปรับปรุงหลักสูตร
3. หลักสูตรที่ดีต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐาน การสร้างและการพัฒนา หลักสูตร
 - 3.1 การบริหารหลักสูตร
 - 3.2 การจัดการเรียนการสอน วิธีสอน และคุณสมบัติผู้สอน
 - 3.3 สถานที่ สื่อการเรียนการสอน
 - 3.4 หนังสือหรือตำราเรียน
4. ต้องมีการประชุมสัมมนาปรึกษาหารือร่วมกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งฝ่ายผลิตและ ฝ่ายใช้ เป็นครั้งคราวไป ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและเหมาะสมกับสภาพเหตุการณ์ปัจจุบัน รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตร

ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นขั้นตอนที่นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ความหมายของคำว่า การนำหลักสูตรไปใช้มีความแตกต่างกันออกไป นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมาย คำนิยามของคำว่า การนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2546 อ้างถึงใน อิบรอเฮ็ม ณรงค์รักษาเขตและคณะ, 2551 : 15) ได้อธิบายว่าการพัฒนาหลักสูตรและการสอนจะต้องดำเนินงานพัฒนาในองค์ประกอบพื้นฐาน 4 องค์ประกอบคือ

1. จุดประสงค์
2. สาระความรู้ประสบการณ์
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. การประเมินผล

องค์ประกอบที่เต็มรูปแบบของหลักสูตรมีมากกว่า 4 องค์ประกอบ โดยจะมีส่วนที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐานดังที่กล่าวมาแล้ว 4 องค์ประกอบและเพิ่มองค์ประกอบอื่นๆ อีก ได้แก่ จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง มาตรฐานการเรียนรู้ การประกันคุณภาพของหลักสูตรและสื่อการเรียน ดังกล่าวตามลำดับ จุดหมายคือความประสงค์หรือความต้องการทางการศึกษาของสังคม ซึ่งหลักสูตรจะมุ่งสนองหรือมุ่งให้เห็นไปตามนั้น หลักการคือทิศทางหรือแนวทางซึ่งจะนำไปสู่จุดหมายของหลักสูตร โครงสร้าง เป็นการกำหนดกลุ่มวิชาหรือรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตร กรณีหลักสูตรที่ไม่เป็นโปรแกรมการศึกษา มักจะกำหนดสัดส่วนของส่วนที่บังคับส่วนที่ให้เลือกเรียนตามถนัดและส่วนที่ให้เลือกเรียนอย่างเสรี มาตรฐานการเรียนรู้ เป็นส่วนที่กำหนดขึ้นสำหรับเป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบหลักสูตร การประกันคุณภาพของหลักสูตรเป็นกระบวนการที่กำหนดขึ้นในการพัฒนาและนำหลักสูตร ไปใช้เพื่อให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและประชาชนทั่วไปว่า ผู้เรียนที่ผ่านหลักสูตรนั้นจะเป็นผู้มีคุณภาพตามมาตรฐานหน่วยงานรับผิดชอบในระดับสูง เช่น กระทรวง ทบวง กรม จะต้องกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตร เพื่อหน่วยงานรับผิดชอบในการพัฒนาและจัดหลักสูตรหรือนำหลักสูตรไปใช้จะได้ดำเนินการให้เป็นมาตรฐานและนำมาเป็นส่วนสำคัญในการประกันคุณภาพหลักสูตรให้สมบูรณ์ขึ้น สื่อการเรียน คือสื่อต่างๆ ที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ได้แก่ หนังสือ โสตทัศนูปกรณ์ เป็นต้น

ซาร์ง บัวศรี (2540 : 165) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึงกระบวนการเรียนการสอนสำหรับสอนเป็นประจำทุกๆ วัน

กรมการปกครองกับหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ประจำศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) กรมการปกครองได้เป็นเจ้าภาพในการดำเนินการจัดทำหลักสูตร มีชื่อว่า หลักสูตรอิสลามศึกษาพหุอัยนประจำมัสยิด พ.ศ. 2548 ฮ.ศ.1426 (ฉบับปรับปรุง) คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี นราธิวาสและยะลาหรือที่เรียกสั้นๆ ว่า หลักสูตร “48” หลักสูตร”ดังกล่าวได้กำหนดกรอบสาระสำคัญเกี่ยวกับ ความนำ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ เวลาเรียน การจัดหลักสูตร การจัดเวลาเรียน สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น สื่อการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตร เอกสารหลักฐานซึ่งมีรายละเอียดตามที่ปรากฏในหลักสูตรดังนี้

1. ความนำ

อิสลามให้ความสำคัญเรื่องการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง และอิสลามบังคับให้มุสลิมทุกคนศึกษาเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ดังที่อัลลอฮ์ ได้ตรัสในคัมภีร์ อัล-กุรอาน ซูเราะฮ์ อัล-อะลัก อายะฮ์ที่ 4-5 ความว่า “ผู้ทรงสอนความรู้ด้วยปากกา และผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้” และท่าน นบีมุฮัมมัด ได้กล่าวในประเด็นการศึกษาเช่นเดียวกันความว่า “การศึกษาเป็นสิ่งบังคับสำหรับมุสลิมทั้งชายและหญิง” (รายงาน โดยอะหมัดและอิบนุมาญะฮ์)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติในมาตรา 38 ว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนาหรือลัทธินิยมในทางศาสนาและย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพ ดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา ลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือแตกต่างจากบุคคลอื่น มาตรา 46 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิหรือหน้าที่หรือพันธกิจประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนนอกจากนี้ก็มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่ พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 มาตรา 4 กำหนดให้มัสยิดเป็นสถานที่ซึ่งมุสลิมใช้ประกอบศาสนากิจโดยจะต้องมีละหมาดวันศุกร์เป็นปกติ และเป็นสถานที่สอนศาสนาอิสลาม และให้คณะ กรรมการอิสลามประจำมัสยิดมีหน้าที่ตามมาตรา 35 (4) ให้สนับสนุนสัปบุรุษในการปฏิบัติศาสนกิจส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในทางที่ชอบตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามและได้กำหนดให้อิหม่ามมีหน้าที่ตามมาตรา 37 (3) (4) (5) ให้อิหม่ามมีหน้าที่ดังนี้

- 1) แนะนำให้สัปบุรุษประจำมัสยิดปฏิบัติให้ถูกต้องตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามและกฎหมาย
- 2) อำนวยความสะดวกแก่มุสลิมในการปฏิบัติศาสนกิจ
- 3) สั่งสอนและอบรมหลักธรรมทางศาสนาอิสลามแก่บรรดาสัปบุรุษประจำมัสยิด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามมาตรา 6 ให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับ การเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย มาตรา 8 (2) ได้กำหนดให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

จากสิ่งที่กล่าวอ้างข้างต้น นับว่าเป็นข้อมูลที่เอื้ออำนวย และให้โอกาสต่อการสอนศาสนาอิสลามภาคบังคับประจำมัสยิดขึ้น เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม และจริยธรรมเป็นบ่าวที่ได้รับความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ พร้อมทั้งเป็นคนดีของครอบครัว และสังคม

2. หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาศาสนาอิสลามของมัสยิดมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้จัดการศึกษาเน้นความรู้คู่คุณธรรม จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรอิสลามศึกษาพหุคูณประจำมัสยิดไว้เป็นบรรทัดฐานดังนี้

การจัดการหลักสูตรการเรียนรู้สำหรับเยาวชนมุสลิมและการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาพหุคูณประจำมัสยิดในจังหวัดปัตตานี นราธิวาสและยะลามีหลักการสำคัญคือ

2.1 เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ และความเข้าใจในหลักการภาคบังคับ (พหุคูณ) ของศาสนาอิสลาม

2.2 เป็นการศึกษาเพื่อปฏิบัติศาสนกิจ และยึดมั่นในหลักการศาสนาในการประกอบศาสนกิจ และการดำรงชีวิตประจำวัน

2.3 เป็นการศึกษาที่สนองต่อความต้องการของท้องถิ่น

2.4 เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นมุสลิมที่ดี และเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

2.5 เป็นการศึกษาพื้นฐานที่สามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

2.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์ได้

3. จุดหมาย

การศึกษาวชิราวุธอิสลามศึกษาตามหลักสูตรนี้ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความตระหนักในหลักการศรัทธา และปฏิบัติศาสนกิจตามที่ศาสนากำหนดดังต่อไปนี้

- 3.1 มีความรู้ ความเข้าใจหลักการขั้นพื้นฐานของศาสนาอิสลาม
- 3.2 มีความสามารถในการอ่านและการเขียน
- 3.3 มีนิสัยรักการอ่าน และใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ
- 3.4 เป็นมุสลิมที่ดี เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และประเทศชาติ
- 3.5 สามารถนำหลักคำสอนของศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. โครงสร้าง

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของมัธยมศึกษาสามารถดำเนินการอย่างมีระบบ และผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติในการจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษาปริญญาชั้นมัธยมศึกษา ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตร ดังนี้

ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 2 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาของผู้เรียน คือ

ช่วงชั้นที่ 1 ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 4-6

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ประกอบด้วย 8 รายวิชา ดังนี้

- 1) อัล-กรุอาน
- 2) อัล-ชะคีย
- 3) หลักศรัทธา
- 4) ศาสนาบัญญัติ
- 5) ศาสนาประวัติ
- 6) จริยธรรม
- 7) ภาษาอาหรับ
- 8) ภาษามลายู

5. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ 8 สาระ การเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตัวเอง ตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญของกิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียน ได้แก่การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งผู้ดำเนินการจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมายมีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

5.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่เป็นครูแนะแนว ให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเอง วางแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

5.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียน เป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

5.3 กิจกรรมส่งเสริมผู้เรียน ให้อ่านคล่องแคล่ว และจำอัล-กุรอานแม่นยำ ให้สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับผู้จัดการหลักสูตรให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างทั่วถึง

6. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรอิสลามศึกษาพหุอรรถประโยชน์ประจำมัธยมศึกษา กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ 8 สาระ การเรียนรู้ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมของแต่ละสาระการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นจุดหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

6.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาอิสลามศึกษาพหุอรรถประโยชน์ประจำมัธยมศึกษา เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาอิสลามอิสลามศึกษาพหุอรรถประโยชน์ประจำมัธยมศึกษา สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้

6.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ อิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 3 และอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 6 และถือเป็นการจบหลักสูตรระดับอิสลามตอนต้น

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรอิสลามศึกษาพหุอรรถประโยชน์, ประจำมัธยมศึกษา กำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม คุณลักษณะอันพึง

ประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นขึ้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ผู้จัดการหลักสูตรสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้

7. เวลาเรียน

หลักสูตรอิสลามศึกษาปริญญาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 อิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 400-480 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 อิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 400-480 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-6 ชั่วโมง

แต่ละช่วงชั้น เปิดสอนสัปดาห์ละ 2 วันๆ ละ 5-6 ชั่วโมง หรือสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 2 ชั่วโมง

สาระการเรียนรู้ต้องใช้เป็นหลักเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้ และการแก้ปัญหา

กิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้นอกสาระการเรียนรู้ 8 สาระแล้ว สามารถจัดกิจกรรมการพัฒนาตนตามศักยภาพ

8. การจัดหลักสูตร

หลักสูตรอิสลามศึกษาปริญญาชั้นมัธยมศึกษา เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น สำหรับผู้เรียนทุกคนที่เป็นสัปปุรุษประจำมัธยมศึกษาสามารถปรับใช้ได้กับการจัดการศึกษาในระบบ และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย หลักสูตรอิสลามศึกษาปริญญาชั้นมัธยมศึกษาที่มัธยมศึกษาไปใช้จัดการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนการสอนนั้น กำหนดโครงสร้างที่เป็นสาระการเรียนรู้ จำนวนเวลาอย่างกว้างๆ ผู้เรียนเมื่อเรียนจบ 6 ปี โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความพร้อม เอกลักษณะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งนี้ให้มัธยมศึกษาได้จัดทำรายละเอียดรายวิชาในแต่ละสาระการเรียนรู้ ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนด

การจัดการหลักสูตรต้องจัดสาระการเรียนรู้ให้ครบทั้ง 8 สาระ ในทุกช่วงชั้นให้เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ และระดับพัฒนาการของผู้เรียน โดยจัดหลักสูตรเป็นรายปี

การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกเริ่มของการศึกษาศาสนาอิสลาม หลักสูตรที่จัดขึ้นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ทักษะพื้นฐาน

ด้านการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ การติดต่อสื่อสาร และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ เน้นการบูรณาการอย่างสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม

9. การจัดเวลาเรียน

ให้ผู้จัดการหลักสูตรจัดเวลาเรียนให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมในแต่ละชั้น ปี แต่ละท้องถิ่น ทั้งการจัดเวลาเรียนสาระการเรียนรู้ 8 สาระ และรายวิชาที่จัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งต้องจัดให้มีเวลาสำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนตามความเหมาะสม การจัดเวลาเรียนสำหรับช่วงชั้นที่ 1 คือ อิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 2 คือ อิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 4-6 ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ 5-6 ชั่วโมง ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาเช่นเดียวกับการศึกษาในโรงเรียน ผู้เรียนจำเป็นต้องพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อช่วยให้สามารถเรียนวิชาอื่นได้รวมเร็วขึ้น ทักษะเหล่านี้ ได้แก่ ภาษาอังกฤษและภาษาอาหรับ ด้านการอ่านและการเขียน ดังนั้น การฝึกทักษะด้านการอ่าน และการเขียน จึงควรกำหนดเวลาประมาณร้อยละ 50 ของเวลาเรียนทั้งหมดในแต่ละสัปดาห์ ส่วนเวลาที่เหลือก็ใช้สอนให้ครบทุกวิชา ซึ่งรวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วย

10. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรอิสลามศึกษาพหุวัฒนธรรมประจำมัธยม กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อเรียนจบหลักสูตรซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ สำหรับสาระตามที่ศาสนาบังคับ ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ผู้จัดการหลักสูตรสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ สาระการเรียนรู้อิสลามศึกษามีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

สาระที่ 1 อัล-กุรอาน

1.1 เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักการอ่านอัล-กุรอาน สามารถท่องจำและอธิบายอัล-กุรอาน เพื่อนำไปในการดำเนินชีวิต

1.2 ยึดมั่นในหลักคำสอนอัล-กุรอาน และนำมาปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

สาระที่ 2 อัล-ฮะดีษ

2.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญ สามารถท่องจำอัล-ฮะดีษ และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

2.2 ยึดมั่นหลักคำสอนอัล-ฮะดีษ และนำไปปฏิบัติตามในการดำเนินชีวิต

สาระที่ 3 หลักศรัทธา

3.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญ หลักฐานของหลักศรัทธา และโทษของการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ การสิ้นสภาพจากการเป็นมุสลิม เพื่อเป็นบ่าวที่ยำเกรง และภักดีต่ออัลลอฮ์

3.2 ยึดมั่นในหลักศรัทธา นำมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และสามารถแก้ปัญหาสังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สาระที่ 4 ศาสนบัญญัติ

4.1 เข้าใจกฎ หลักการ และบทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับอิสลามเกี่ยวกับอิบาดะฮ์ มูอามาละฮ์และอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติศาสนกิจ และดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

4.2 เห็นคุณค่า ปฏิบัติตามบทบัญญัติอิสลามและสามารถนำมาวิเคราะห์กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของเหตุและผล

สาระที่ 5 ศาสนประวัติ

5.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของประวัติศาสตร์อิสลามในแต่ละยุค สมัย นบีและคอลีฟะฮ์รอชิดีน

5.2 มีความภาคภูมิใจในการมีวิถีชีวิตตามแนวทางของศาสดา

สาระที่ 6 จริยธรรม

6.1 เข้าจริยธรรมอิสลาม สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคน บำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

6.2 ยึดมั่น และปฏิบัติตามจริยธรรมอิสลามในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง

สาระที่ 7 ภาษาอาหรับ

เข้าใจกระบวนการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน เห็นคุณค่า และมีทักษะในการใช้ ภาษาอาหรับ เพื่อการเรียนรู้ ค้นคว้า ตีความบทบัญญัติอิสลาม และสื่อความหมาย

สาระที่ 8 ภาษามลายู

เข้าใจกระบวนการฟัง ดู พูดอ่าน และเขียน เห็นคุณค่าและมีทักษะในการใช้ภาษามลายู เพื่อการเรียนรู้ สื่อความหมาย และค้นคว้าความรู้จากแหล่งวิทยาการเกี่ยวกับศาสนาอิสลามอย่างสร้างสรรค์ และมีประสิทธิภาพ

11. การจัดการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนด แนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และ

พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

ฉะนั้น ครู ผู้สอน และผู้จัดการศึกษาจะต้องมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ และเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหา และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ของความรู้ของตน การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรอิสลามศึกษาพหุอรรถประโยชน์ นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญาพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการรับรู้เข้าใจและคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้ว ยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหา ข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้ถูกต้องเหมาะสม

การเรียนรู้สาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบ/วิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเองจากผู้สอนการเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้บูรณาการการเรียนรู้คู่คุณธรรม

ทั้งนี้ต้องพยายามนำกระบวนการ การจัดการ กระบวนการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาและกระบวนการต่าง ๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม การบูรณาการเป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ยึดครูเป็นหลักโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกันหรือต่างสาระการเรียนรู้มาบูรณาการ ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจัดได้หลายลักษณะ ดัง โองการที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสในอัลกุรอานไว้ดังนี้

وَتِلْكَ الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ ﴿١٢١﴾

และเหล่านี้คืออุปมาทั้งหลายที่เราได้เปรียบเทียบกับมัน สำหรับปวงมนุษย์แต่ไม่มีผู้ใดตระหนักมันหรือ นอกจากผู้มีความรู้ (ซูเราะฮ์ฮัจญ์ : 43)

ใน โองการนี้มีนัยแสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีความรู้คือผู้ที่สามารถเข้าใจอุปมาต่างๆ ที่อัลลอฮ์ได้ทรงเปรียบเทียบ

อิสลาม ได้ตระหนักถึงความรู้ และไม่คำนึงว่าความรู้นั้นจะเป็นความรู้ทางโลกหรือทางธรรมและไม่คำนึงว่าความรู้นั้นจะมาจากผู้ใด เพราะความรู้ในอิสลามนั้นเป็นความรู้บูรณาการ ดังที่ อัล กินดีมีทัศนะว่าความรู้ในอิสลามจะครอบคลุมความรู้ทางทางธรรมและทางโลกโดยไม่คำนึงว่าความรู้นั้นจะได้มาจากประสบการณ์ สันชาติญาณหรือเหตุผล แต่ต้องมั่นใจว่าความรู้ทั้งหมดนั้นต้องไม่ขัดแย้งกับวะฮยูความรู้นั้นย่อมจะถือว่าเป็นความรู้ของอิสลามด้วยเหตุผลดังกล่าวอิสลามจึงเน้นถึงการแสวงหาความรู้จากผู้รู้ไม่ว่าเขาเหล่านั้นจะเป็นใครก็ตาม

12. แนวทางจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น

การจัดการเรียนรู้ต้องสนองตอบต่อความจำเป็นที่เหมาะสมของผู้เรียน โดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยาพัฒนาการ และจิตวิทยาการเรียนรู้ ทั้งนี้ในแต่ละคาบเรียนนั้นไม่ควรใช้เวลานานเกินความสนใจของผู้เรียน ต้องจัดการเรียนรู้ให้ครบทุกกลุ่มสาระในลักษณะบูรณาการ ที่มีภาษาอาหรับ และภาษามลายูเป็นหลัก เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีความสุข และปฏิบัติถูกต้อง เพื่อพัฒนาพื้นฐานการติดต่อสื่อสาร ทักษะพื้นฐานในการคิด

สุนทร ปิยะวสันต์ (2550 : 67) วิธีการจัดการเรียนรู้พื้นฐาน ตามที่ผู้เรียนได้นำเสนอเรื่องการจัดการเรียนรู้เข้าระบบ ครูผู้สอนสามารถนำกระบวนการจัดการเรียนรู้พื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ เข้าระบบดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ดังนี้ คือ

1. ขั้นเตรียมความพร้อม Warm up ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรม ต่อไปนี้ โดยใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที

1.1 เปิดการเรียนรู้ เพื่อเตรียมให้นักเรียนมีจิตใจพร้อมที่จะเรียน

1.2 ทบทวนการเรียนรู้ เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาสาระที่นักเรียนผ่านมาแล้ว

และกับเนื้อหาที่จะเรียนต่อไป

2. ขั้นนำเสนอ Presentation ครูผู้สอนนำเสนอเนื้อหาใหม่โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย นำเสนอด้วยน้ำเสียงที่ดัง ชัดเจน ช้าๆ และหลายครั้ง เพื่อให้นักเรียนฟังและสังเกตได้อย่างชัดเจน โดยใช้เวลาโดยประมาณ 15-20 นาที

3. ขั้นฝึก Practice ใช้กิจกรรมในการหัดอ่านที่หลากหลายทั้งการฝึกในกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย เป็นคู่และเป็นรายบุคคล โดยใช้เวลาประมาณ 20-25 นาที

4. ขั้นสรุป Wrap Up ใช้เวลาโดยประมาณ 5-10 นาที โดยจัดกิจกรรม 2 กิจกรรมต่อไปนี้

4.1 สรุปบทเรียน

4.2 ปดการเรียนหรือปดมัจญลิส

ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานดั่งนี้

﴿١٦﴾ فَسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

ความว่า : ดั่งนั้น พวกเจ้าจงถามบรรดาผู้รู้ หากพวกเจ้าไม่รู้ (อัลนะฮลี 16 : 43)

จากอายะฮ์ดังกล่าวเป็นคำสั่งให้ถามผู้ที่มีความรู้หากเราไม่รู้ในเรื่องนั้นๆ เพราะการถามก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะได้มาซึ่งความรู้ อิสลามไม่อนุญาตให้เราดำรงอยู่บนสิ่งที่เราไม่มีความรู้หากเรามีความพร้อมทั้ง หู ตา และหัวใจอวัยวะอันเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการเรียนรู้ และอัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงตรัสไว้ดั่งนี้

﴿١٧﴾ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ

عَنْهُ مَسْئُولًا ﴿١٧﴾

และอย่าติดตามสิ่งที่เจ้าไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น แท้จริงหู และตา และหัวใจ ทุกสิ่งเหล่านั้นจะถูกสอบสวน ความว่า : และเจ้าจงดำรงอยู่บนสิ่งที่ท่านไม่รู้แท้จริงหู และตา และหัวใจทุกสิ่งเหล่านั้นจะถูกสอบสวน (อัลอิสรอฮ์ 17 : 36)

เมื่อผู้เรียนต้องคอยซักถามผู้รู้ในสิ่งที่ไม่รู้ ในส่วนของผู้รู้ก็ต้องคอยบอกและทำความเข้าใจแก่ผู้ถามอย่างแจ่มแจ้งโดยไม่คิดปกปิดและซ่อนความรู้ที่ตนมีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงประทานลงมา เพราะผู้รู้ที่ปกปิดและซ่อนความรู้ที่ตนมีดั่งกล่าวอัลลอฮ์จะทรงสาปแช่งพวกเขา

สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์และกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และสามารถบรรลุจุดหมายของหลักสูตร

ฉันท ชาติทอง (2552:50) แนวคิด มโนทัศน์และหลักการจัดชั้นในโรงเรียน มีอิทธิพลและส่งผลต่อรูปแบบของการจัดชั้นในโรงเรียน แนวคิดหนึ่งที่มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติคือการเรียนรู้ตลอดชีพ ซึ่งจัดการศึกษา 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ โรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย

ผู้บริหาร ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษา เป็นบุคคลสำคัญในการทำให้อำนาจจัดชั้นในโรงเรียนประสบความสำเร็จ โดยมีการประชุม ปรึกษาหารือ ประสานงานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน การพัฒนาผู้นำและทีมงาน การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการประกันคุณภาพการศึกษา

หลักการจัดชั้นในโรงเรียน ต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ที่มีความสุข ความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนเป็นหลัก โดยต้องดำเนินการทำความเข้าใจในกระบวนการขั้นตอนของการจัดชั้นในโรงเรียนให้กับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ทุกฝ่ายทราบ

รูปแบบการจัดชั้นในโรงเรียนมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับการนำองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาใช้ประกอบในการจัดชั้น โรงเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เข้าใจว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เป็นงานที่ผู้บริหารจะต้องจัดในหลายด้าน ตั้งแต่วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์แบบพิมพ์ต่างๆ กระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตร แผนการสอนรวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมห้องเรียน อาคารสถานที่ เตรียมพร้อมด้านบุคลากรการควบคุมกำกับติดตามงานการเรียนการสอน รวมถึงเทคนิคกระบวนการเรียนการสอนที่ทันสมัย เพื่อให้ นักเรียนมีคุณสมบัติตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

1.3 บทบาทของผู้บริหารกับการนำหลักสูตรไปใช้

ผู้บริหาร โรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญในการบริหาร โรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การที่จะให้ได้ผลดังกล่าวนั้น จำเป็นต้องมีแนวปฏิบัติในการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งนักการศึกษา ได้เสนอแนะบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารกับการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2549 : 98) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารไว้ดังนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรให้กระจ่าง เพื่อจะได้คำแนะนำแก่ครูผู้สอนและวางแผนในการเตรียมการดำเนินการ ใช้หลักสูตร
2. จัดเตรียมบุคลากรโดยการประชุม อบรม สัมมนา เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องหลักสูตรและแนวการสอนตลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรมีโอกาสไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศ

3. จัดครูเข้าสอนให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถตามความถนัดและความสนใจ เพื่อจะได้จัดมวลประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ให้บริการและสนับสนุนการสอนของครู โดยการจัดหาเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน การจัดสภาพสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน เช่น จัดห้องสมุดให้อยู่ในสภาพที่ครูและนักเรียนได้ศึกษาเพิ่มเติมได้ โดยคำนึงถึงคุณประโยชน์และความสะดวกสบายในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนเป็นหลัก

5. ดำเนินการนิเทศ ติดตามผลและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้เทคนิควิธีและเครื่องมือที่เหมาะสม เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6. สร้างขวัญกำลังใจ ตลอดจนส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานอย่างเหมาะสมและยุติธรรม โดยยึดระบบคุณธรรมเป็นหลัก

7. ประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรแก่นักเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครองและประชาชนในชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจและความรู้สึกที่ดีต่อหลักสูตร และรับความร่วมมือที่ดีจากบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน โดยใช้วิธีการและสื่อที่หลากหลาย

อุทัย บุญประเสริฐ (2540 : 38-40) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตร ไปใช้ดังต่อไปนี้

1. ต้องศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรที่โรงเรียนใช้อยู่ ให้ทราบเกี่ยวกับสาระสำคัญของหลักสูตรให้แน่ชัด ในเรื่องหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวดำเนินการ มวลประสบการณ์ การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล รวมทั้งความสัมพันธ์เอกสารหลักสูตรชนิดต่างๆ เพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่ครู ให้ได้ใช้และปฏิบัติหลักสูตรได้ถูกต้องและเหมาะสม

2. ต้องเป็นผู้นำในการนำหลักสูตร ไปใช้ จัดประชุมเพื่อวางแผนการนำหลักสูตร ไปใช้ ดูแลการดำเนินการ ประสานงานการดำเนิน ใช้หลักสูตรประชุมผู้เกี่ยวข้องและครูผู้สอนเพื่อชี้แจงแนะนำ ทบทวนหลักสูตร ก่อนเปิดภาคเรียนหรือก่อนลงมือสอน ติดตามผลการปฏิบัติและจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้หลักสูตร

3. จัดหาหลักสูตร เอกสารหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตรแนวการสอน คู่มือครูแผนการสอนให้เพียงพอและครบถ้วนทุกระดับชั้นเรียนให้พร้อมและพอเพียงที่ครูจะใช้แผนการสอนคู่มือครู หนังสือเรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติม คู่มือประเมินผลและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น

4. เตรียมครูให้พร้อมที่จะใช้หลักสูตรที่โรงเรียนใช้อยู่ อบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรและวิธีการใช้หลักสูตรให้สัมฤทธิ์ผล ตามที่หลักสูตรกำหนด ช่วยให้ครูพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงแนวปฏิบัติที่เคยปฏิบัติอยู่เดิมสู่แนวหลักสูตรที่โรงเรียนใช้อยู่ ณ ขณะนั้น

5. ประชาสัมพันธ์หลักสูตรผู้ปกครองทราบและเข้าใจ เพื่อจะได้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้การใช้หลักสูตรเกิดผลในตัวเด็กด้วย

6. จัดครูเข้าสอนให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถและให้จัดทำแผนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปได้อย่างสะดวกและราบรื่น

7. สนับสนุนส่งเสริม ให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เหมาะสม เช่น การจัดตั้งชมรม หรือชมรมวิชาการต่างๆ ชมรมกีฬา ชมรมยุวกลีกร ชมรมส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น

8. จัดการด้านบริการ การใช้หลักสูตรแก่ครูในโรงเรียน โดยจัดให้มีฝ่ายบริหารหลักสูตร เช่น โสตทัศนศึกษา ห้องสมุด การแนะแนวสนับสนุนการใช้หลักสูตร จัดหาวัสดุและสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดจนสถานที่ที่จะใช้ประกอบการเรียนการสอนเช่นห้องวิชาการต่างๆ สนามกีฬา แปลงเกษตร ฯลฯ

9. นิเทศและติดตามผล การใช้หลักสูตร โดยการเยี่ยมและสังเกตการณ์สอนเป็นครั้งคราว เพื่อจะได้ทราบปัญหา จะได้ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาตามต้องการเพื่อส่งเสริมครูในการใช้หลักสูตร ได้อย่างถูกต้องและจัดให้มีการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

พินิตา เถลิงพิพัฒน์ (2550 : 17) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในงานหลักสูตรและการนำหลักสูตร ไปใช้ ว่ามีแนวทางปฏิบัติดังนี้

1. จัดให้มีหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น แผนการสอน กำหนดการสอน คู่มือครู แผนการสอน ให้เพียงพอและครบถ้วนทุกชั้นเรียน

2. ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรให้ชัดเจน ตั้งแต่หลักการ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระ ตลอดจนถึงการวัดผลและประเมินผล

3. วางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ โดยจัดประชุมผู้เกี่ยวข้องและครูผู้สอน เพื่อชี้แจง แนะนำ ทบทวนหลักสูตรก่อนเปิดภาคเรียน หรือก่อนลงมือสอน

4. นิเทศติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ โดยพิจารณาจากรายงานต่างๆ เช่น บันทึกการสังเกตการณ์สอน แผนการสอน บันทึกการสอน คุณภาพและความรู้ความสามารถของนักเรียน

5. ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตร โดยการวิเคราะห์ ปัญหาและสาเหตุ ทั้งในส่วนของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เช่น ผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน และในส่วนของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

6. การพัฒนาตนเองและครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ หลักสูตรอยู่เสมอ โดยการเข้าร่วมประชุมสัมมนา อบรม ฟังการอภิปราย หรือสนทนาร่วมกับ ผู้ที่มีความรู้ด้านหลักสูตรหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

จากเอกสารข้างต้น สรุปได้ว่า งานหลักสูตรและการนำหลักสูตร ไปใช้นั้น ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และการนำ หลักสูตรไปใช้ให้ต้องแท้ เพราะผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องมีความสามารถที่จะให้คำแนะนำและ ช่วยเหลือครู ในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมทั้งจัดเตรียมเอกสารหลักสูตรให้พร้อมไว้เสมอสำหรับครู จัดให้มีการวางแผนนำหลักสูตรไป ใช้นิเทศ ติดตาม กำกับ แก้ปัญหา รวมถึงการให้ครู ได้รับการศึกษาอบรมเกี่ยวกับหลักสูตร ขั้นตอน ของหลักสูตร และการนำหลักสูตร ไปใช้เพื่อให้ครู ได้มีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้เรื่องหลักสูตร ทันสมัยอยู่เสมอ

2. งานด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้

2.1 ความหมายของกระบวนการจัดการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปรับตัวให้เข้ากับสังคมและ สามารถดำเนินชีวิตและพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น การเรียนรู้ไม่เพียงแต่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นใน โรงเรียน เท่านั้น แต่ยังเกิดได้ในสภาพแวดล้อมทั่วไป การเรียนรู้ของผู้เรียนจะเริ่มจากสภาพแวดล้อมทาง บ้าน และขยายกว้างขึ้นไปเรื่อยๆ เมื่อได้เข้าสู่โรงเรียน ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญที่สุด เพราะเป็น แหล่งเรียนรู้ที่เป็นระบบและมีแบบแผน นักวิชาการหลายๆ ท่านได้อธิบายความหมายของ กระบวนการจัดการเรียนรู้เอาไว้ดังต่อไปนี้

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550 : 66) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปเป็นอย่างอื่น เช่น เปลี่ยนจากการไม่รู้เป็นรู้ หรือเปลี่ยน จากการชอบเป็น ไม่ชอบ การเรียนรู้เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากประสบการณ์ ตรงไปจิตใจที่ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ก็จะไม่เกิดขึ้น ดังที่อัลลอสได้ตรัสไว้ว่า

كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ

ความว่า : แต่ละชีวิตย่อมถูกค้ำประกันกับสิ่งที่มันขวนขวายไป (อัลมุดคัซซิม 74 : 38)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 71) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเป็นผลจากการฝึกและประสบการณ์

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 15) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การที่โรงเรียนจัดมูลประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ตามความคาดหวัง

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550 : 2-4) ได้ให้ความหมายของการสอนคือ

1. การสอนเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน การสอนจะเกิดขึ้นได้นั้นผู้สอนและผู้เรียนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน

2. การสอนมีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้เป็นพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านความรู้ ความคิด หรือด้านพุทธิพิสัย

2.2 ด้านเจตคติ หรือด้านจิตพิสัย

2.3 ด้านทักษะ หรือด้านทักษะพิสัย

2 การสอนจะบรรลุจุดประสงค์ได้ก็ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้สอน การสอนจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน มีเป้าหมาย การสอนการสอนจะประสบผลสำเร็จได้ดีถ้าผู้สอนรู้จักใช้ศาสตร์อย่างมีศิลป์

สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์และกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงทุกพฤติกรรม และสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2.2 หลักการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้น ครู ผู้สอน และผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียน ในการส่งเสริมความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ และให้ข้อมูลที่ต้องการแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน

พระวณะของท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ

مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا "عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ سَهْلٌ لِلَّهِ لَهُ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ

ความว่า : บุคคลใดออกเดินทางเพื่อแสวงหาความรู้ อัลลอฮฺ(ซ.บ.) จะทรงให้เขา
ง่ายต่อการเดินทางไปสวนสวรรค์ หะดิษบันทึกโดยอัครมีซี

มะเรียม มะแซ (2553 : 23) ได้กล่าวถึง การจัดการปฏิบัติตามหลักการพัฒนา
การเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมอิสลามของนักเรียนโรงเรียนตาดิกานัน ได้กำหนดรูปแบบ
และระบบที่สมบูรณ์ในทุกๆ ด้านและยืนยงอยู่บนพื้นฐานของอัลกรุอาน และอัลหะดีษ การปฏิบัติ
ตามหลักคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตาดิกาและการร่วมกิจกรรมต่างๆ กับบุคลากรเพื่อส่งเสริม
และการพัฒนานักเรียนตามความคาดหวัง โดยให้นักเรียนเป็นคนดีคนเก่งและมีความสุขอยู่บน
พื้นฐานหลักคุณธรรมจริยธรรมและการเรียนรู้ที่เกิดจากด้านสติปัญญาทัศนคติและจิตสำนึก
อันเป็นเงื่อนไขสำคัญไปสู่การปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลาม และดำรงชีวิตประจำวันตามแนวทาง
ของอัลกรุอาน และอัลหะดีษ

วรภัทร์ ภูเจริญ (2543 : 111-118) ได้กล่าวถึงลักษณะของการเรียนรู้สามารถ
แบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม

1. Context คือสิ่งแวดล้อมรอบๆ ผู้เรียนผู้เรียนจะมีการเรียนรู้ที่ขึ้น
กับเงื่อนไขของสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวตามสถานการณ์ เช่น วัฒนธรรมองค์กร อุณหภูมิ ใครสอน
ใครเรียนด้วย

2. Input คือ สิ่งที่ป้อนเข้ามาให้เรียน ซึ่งมีผลต่อกรเรียนรู้ของผู้เรียน สิ่ง
ที่ป้อนเข้าจะผ่านมาทางอายาตนะทั้ง 6 รูป ปรส กลิ่น เสียง สัมผัส ใจ

3. Responses Filter คือ หลังจากที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแล้ว
ได้ข้อมูลที่ถูกทจริตแล้ว ผู้เรียนต้องฝาด่าน เงื่อนไขที่ตัวเองตั้งได้ไว้ก่อน ต้องกรองหรือตอบรับข้อมูล
ก่อนจะเรียนไม่เรียนว่ากันทีหลังเป็นเรื่องของ “อคติ”

4. Processing Format คือ ในสภาพการเรียนหนึ่งๆ หลังจากที่ได้ข้อมูล
มาแล้ว กรองข้อมูลแล้วก็มาถึงกระบวนการเรียนรู้

สุวิทย์, อรทัย มูลคำ (2545 : 15-107) วิธจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยการ
แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

1. การจัดการเรียนรู้แบบเอกัตภาพ เป็นการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. การจัดการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียน เป็นกระบวนการที่ผู้สอนจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ให้ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองตามความต้องการ

3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียน โปรแกรม เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีการสร้างบทเรียน โปรแกรมหรือบทเรียนสำเร็จรูปไว้ล่วงหน้าที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

4. การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียน โมดูล เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีการสร้างบทเรียนเป็นหน่วยที่มีเนื้อหาสาระหรือกลุ่มประสบการณ์จบในตัวเอง

5. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน เป็นกระบวนการเรียนรู้จากชุดการสอน เป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งที่เป็นลักษณะของสื่อประสม เป็นการใช้สื่อตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปร่วมกันเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่ต้องการ

6. การจัดการเรียนรู้โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่อาศัยคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นเทคโนโลยีระดับสูงมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อหรือเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้

7. การจัดการเรียนรู้แบบ โครงงาน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้ศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดและความสามารถของตนเอง

8. การจัดการเรียนรู้โดยการ ไปทัศนศึกษา เป็นกระบวนการการเรียนรู้ที่นำผู้เรียนออกไปศึกษาเรียนรู้ ณ สถานที่ที่เป็นแหล่งความรู้ในเรื่องนั้น

9. การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ทักษะกระบวนการต่างๆ ในการวางแผนเพื่อแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชนร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

นิติภูมิ นวรัตน์ (2543 อ้างถึงใน สุมาลิน วงศ์มณี, 2543 : 31) ได้เสนอรูปแบบ ของการสอนของประเทศเวียดนามที่น่าสนใจอย่างมาก มีข้อความตอนหนึ่งว่า โรงเรียนเด็กเล็กในเวียดนาม

1. ตั้งแต่ ป.1 ถึง ป.6 ทำงานอะไรบ้าง
2. วันนี้เธอทำคุณงามความดีอย่างไรให้สังคมที่เธออยู่บ้าง
3. ต้องรายงานข่าวท้องถิ่น 1 ข่าว
4. รายงานข่าวในประเทศ 1 ข่าว

5. รายงานข่าวต่างประเทศ 1 ข่าว

วิธีการเช่นนี้ของเวียดนามน่าสนใจยิ่งเป็นการปลูกฝังความรับผิดชอบ ความสนใจในการเรียนรู้สิ่งใกล้ตัว ไกลตัว และเรียนรู้การเมืองหรือวิถีชีวิตของคนตั้งแต่วัยเยาว์ เมื่อเติบโตขึ้นจะรับรู้เรื่องในท้องถิ่น รับรู้เรื่องของการเมืองได้อย่างมีคุณภาพ

ชาตรี สำราญ (2543 : 130) การสอนที่จะให้เด็กรู้จริงสู่การรู้แจ้งแห่งตลอด ครูต้องช่วยหรือเร่งเร้าให้เด็กปะทะกับปัญหาที่ท้าทายให้เด็กขบคิด หาข้อค้นพบได้ด้วยตนเอง เมื่อมีความสงสัยแล้วเด็กจะต้องปภิบัติดังนี้

1. แสวงหาทางเลือก หาคำตอบที่เหมาะสม
2. เมื่อได้คำตอบมาแล้วเด็กจะต้องวางแผนนำเสนอข้อค้นพบ ครูพยายามเปิดโอกาสให้เด็กนำเสนอในรูปแบบ บทบาทสมมติ ละคร ภาพวาด ปะปืดเป็นภาพามที่คิดภาพขึ้น ให้มากกว่าการเขียนเรียงความหรือรายงานแบบธรรมดา

3. เด็กคิดกันอย่างไร ในบทเรียนนี้

4. เด็กได้รู้อะไรแค่ไหนอย่างไร

5. เด็กรู้จักพัฒนาตนเองใหม่

6. เด็กอยากทำอะไรต่อไป

7. เด็กประเมินตนเองแล้วการได้รับผลเท่าไร ทำไมจึงได้เพียงเท่านั้น

ชวลิต ชูกำแพง (2553 : 94) แผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง เอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษร ของครูผู้สอน ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง โดยใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหา เวลา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นไปอย่างเต็มศักยภาพหลักการและแนวคิด แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นตามวิธีสอน ในงานวิจัยทางหลักสูตรและการสอนผู้วิจัยจะต้องเข้าใจวิธีสอนสามารถเขียนแผนให้เสร็จสิ้น กระบวนการได้ในแผนเดียว

ขั้นตอนการสร้าง แผนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

1. ศึกษาเอกสารหลักสูตรและเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาวิธีวิเคราะห์เนื้อหาและสาระสำคัญ
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา สาระสำคัญและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
4. สร้างแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิธีสอน
5. นำแผนการเรียนรู้ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ

ที่คาดหวัง

6. นำแผนการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไขจัดพิมพ์เป็นฉบับจริง

สรุปได้ว่าหลักการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญคือ สถานศึกษาจะต้องจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงจากแหล่งเรียนรู้ ตามเครือข่ายการเรียนรู้ การจัดระบบการเรียนรู้ต้องมีความหลากหลายและยืดหยุ่นตามความเหมาะสมทั้งกับเวลา สาระการเรียนรู้และผู้เรียน ใช้การแนะแนวและการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเรียนรู้ ตลอดจนการบูรณาการกระบวนการคิด ค่านิยมที่พึงประสงค์และคุณธรรม จริยธรรมเข้าไปสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.3 บทบาทของผู้บริหารกับการพัฒนาระบบการเรียนรู้

การจัดระบบการเรียนรู้เป็นหัวใจของงานวิชาการ เพราะเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่หลักสูตร ได้กำหนดไว้ ดังนั้นผู้บริหาร โรงเรียนจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาจัดการเรียนรู้เป็นพิเศษ นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนกับการพัฒนาระบบการเรียนรู้ไว้ดังนี้

กิติมา ปรีดีติลล (2532 : 61-68) ได้กล่าวถึงภาระหน้าที่ของผู้บริหาร โรงเรียนที่จะต้องปฏิบัติ โดยตรงในการพัฒนาระบบการเรียนรู้คือ

1. การจัดให้มีแผนการสอน
2. การจัดตารางสอน
3. การจัดแผนการสอน
4. การจัดชั้นเรียน
5. การสอนซ่อมเสริม
6. การจัดแบบเรียน
7. การจัดห้องสมุด

สายสมร ยูนิมิ (2544 : 13-14) ได้เสนอบทบาทของครูในการปฏิรูปการศึกษาไว้ว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทอย่างมากในการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิรูปการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งครูเป็นผู้ชี้แนะให้นักเรียนเกิดความรู้ด้วยตนเองมากกว่าการเป็นผู้สอน ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. กระตุ้นให้นัก ครูใช้กิจกรรม วิธีการหรือให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้เห็นแนวทางในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆอย่างกว้างขวาง
2. ฝึกให้คิด ให้ผู้เรียนคิดตั้งคำถาม แสวงหาคำตอบอย่างมีเหตุผล
3. สะกิดให้ปฏิบัติ ให้ผู้เรียน เรียนรู้เองจากการปฏิบัติจริง ทั้งเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม

4. ฝึกหัดจนชำนาญ ให้เรียนผู้ฝึกปฏิบัติจนฝึกทักษะและสามารถสรุปผลจากการปฏิบัติเป็น

5. จัดการอย่างเป็นระบบ ให้ผู้เรียนรู้จักวางแผน จัดกระบวนการในการทำงาน สันติ บุญภิรมย์ (2553 : 26) ได้ทดลองวิธีการปรับให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยการใช้หลักการวิเคราะห์ Swot Analysis

S Strength คือ จุดเด่นหรือจุดแข็งซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน

W Weakness คือ จุดด้อยหรือจุดอ่อนซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน

O Opportunity คือ โอกาสซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายนอก

T Treat คือ ปัญหาและอุปสรรคซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายนอก

ธีระ รุญเจริญ (2548 อ้างถึงใน สันติ บุญภิรมย์, 254 : 38) กล่าวถึงการจัดการความรู้ว่ามีกิจกรรมและกระบวนการให้ดำเนินการดังนี้

1. การจุดค้นและการรวบรวมความรู้เลือกไว้เฉพาะความรู้ที่จำเป็นสำหรับการใช้ประโยชน์ทั้งภายในและภายนอกองค์กร

2. การจัดหมวดหมู่ความรู้ให้เหมาะสมต่อการใช้งาน

3. การเก็บความรู้เพื่อให้ค้นหาง่าย

4. การสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความรู้

5. การจัดกิจกรรมและกระบวนการเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้

6. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อยกระดับความรู้

7. การสร้างความรู้ใหม่

8. การประยุกต์ใช้ความรู้

9. การเรียนรู้จากการใช้ความรู้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550 : 15) ได้กล่าวถึงลักษณะของการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในลักษณะใดจึงจะเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้จะพิจารณาได้จากพฤติกรรม ที่เกิดขึ้น 3 ลักษณะดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นเป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจากเดิม

2. พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นต้องเป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะ

ค่อนข้างถาวร

3. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นจะต้องเนื่องมาจากประสบการณ์

อิสลามเป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญกับความรู้เป็นอย่างมาก อิสลามไม่เพียงแต่จะสอนให้มนุษย์มีความรักต่อความรู้แต่อิสลามยังเรียกร้องให้ทุกคนแสวงหาความรู้ ไม่ว่าเขา

จะอยู่ที่ใดจะอยู่ในยามที่คับขันหรืออยู่ในภาวะศึกสงครามก็ตาม เพราะความรู้ นั้นเป็นพื้นฐานของการพัฒนามนุษย์ เป็นกุญแจของความเจริญทางวัฒนธรรมและอารยธรรม ความรู้มีความสำคัญในทุกขั้นตอนของการมีอยู่ของมนุษย์ ความรู้ นั้นจะทำให้มนุษย์รู้จักตัวเอง รู้จักจักรวาลและรู้จักผู้อภิบาลผู้ทรงสร้าง

อัลลอฮ (ซุบฮานาฮูวะตาอาลา) ได้ตรัสไว้ เกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนี้

الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ

ผู้ทรงสอนการใช้ปาก

عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَم

ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้ (ซูเราะฮอะลัก 96 : 4-5)

3. ห้องสมุด

3.1 ความหมายของห้องสมุด

ห้องสมุดเป็นที่รวมของทรัพยากรสารสนเทศ ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวกับวัสดุความรู้ต่างๆ ได้แก่ หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร เอกสาร โสตทัศนวัสดุ โดยมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ดำเนินการคัดเลือก จัดหา จัดเก็บ และให้บริการแก่ผู้ใช้ เป็นแหล่งที่ผู้เรียนได้ค้นคว้านอกจากที่ครูสอนในห้องเรียน ผู้บริหารศูนย์จำเป็น จะต้องจัดให้มีขึ้น และส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรักและชอบในการอ่าน นักวิชาการได้ให้ความหมายของห้องสมุดไว้ดังนี้คือ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 195) ได้ให้ความหมายของห้องสมุดว่า ห้องสมุดคือสถานที่ที่รวบรวมหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์และวัสดุอุปกรณ์ต่างเป็นแหล่งวิทยาการความรู้ ความเห็นของนักวิชาการ นักปราชญ์

สุมน ถนอมเกียรติ (2541 : 2- 4)ความหมายของห้องสมุด คือแหล่งสะสม และให้บริการสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศนแก่ผู้ใช้ห้องสมุดเป็นองค์กรที่มีความสำคัญและมีบทบาท

ต่อสังคมทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม เศรษฐกิจและ การเมือง โดยมีบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ เป็นผู้ให้บริการด้านข้อมูลต่างๆแก่กลุ่มเป้าหมาย

ชูศักดิ์ วิชญ์ แสนปัญญา (2546 : 43) กล่าวว่าห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญและสนองต่อการปฏิรูปการศึกษาเพราะห้องสมุดสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา และเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ที่มีการจัดประสบการณ์ทั้งหมดให้แก่เด็กตามการปฏิรูปการเรียนรู้ และหลักสูตรใหม่

สรุปได้ว่าห้องสมุดหมายถึงแหล่งรวมข้อมูล สื่อวัสดุและประสบการณ์ ความรู้ต่างๆที่มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ โดยที่ผู้เรียนและครูผู้สอนสามารถหาความรู้ได้ตามที่ต้องการ

2.1 ความสำคัญของห้องสมุด

การศึกษาในปัจจุบันนี้ มุ่งให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสค้นคว้าหาความรู้จากที่อื่น มาประกอบความรู้ที่ได้รับจากการเรียนในชั้น การเรียนในชั้น โดยการฟังคำบรรยายจากอาจารย์ ผู้สอนแต่อย่างเดียวย่อมไม่เป็นการเพียงพอที่จะรอบรู้ในวิทยาการด้านต่างๆ ซึ่งกำลังเจริญรุดหน้า ไปในปัจจุบันนี้ได้ ผู้เรียนจะต้องหาความรู้เพิ่มเติม โดยการเข้ามาใช้ห้องสมุด ทั้งในและนอกเวลา เรียน ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มขึ้นจากห้องสมุดอันเป็นที่รวมแห่งทรัพยากร สารสนเทศต่างๆ ตรงตาม ความมุ่งหมายของแต่ละสถาบันการศึกษานั้นๆ สำหรับความสำคัญของห้องสมุด มีนักวิชาการ ได้กล่าวไว้ดังนี้

ถมุล รัตตากร (2545 : 24-28) ได้กล่าวถึงความสำคัญของห้องสมุดว่า

1. ห้องสมุดอันเป็นที่รวมแห่งทรัพยากรสารสนเทศต่างๆ
2. ห้องสมุดเป็นที่ที่ทุกคนเลือกอ่านหนังสือ และค้นคว้าหาความรู้ต่างๆ ได้โดยอิสระตามความสนใจของแต่ละบุคคล
3. ห้องสมุดช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดพอใจที่จะอ่านหนังสือต่างๆ นิยัรักการอ่าน จะเกิดขึ้นแก่ตัวผู้ใช้ห้องสมุด
4. ห้องสมุดช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ
5. ช่วยให้ผู้ผู้ใช้ห้องสมุดมีนิสัยรักการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
6. ห้องสมุดช่วยให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
7. ห้องสมุดช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดรับรู้ในสมบัติสาธารณะ

ชูศักดิ์ วิชญ์ แสนปัญญา (2546 : 42) ได้กล่าวถึงความสำคัญของห้องสมุด ว่าห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญและสนองต่อการปฏิรูปการศึกษาเพราะห้องสมุดของโรงเรียน เป็น ส่วนหนึ่งของ โรงเรียนและเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาที่มีการจัดประสบการณ์ทั้งหมดให้แก่เด็ก

ตามการปฏิรูปการเรียนรู้และหลักสูตรใหม่ คือมุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจด้วยการค้นคว้าแสวงหาความรู้ เพื่อนำไปสู่การคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2547 : 18-19) ห้องสมุดเป็นแหล่งค้นคว้าที่แพร่หลายมากที่สุด เป็นศูนย์กลางแห่งสรรพวิชาการ ในทุกแขนง ซึ่งบันทึกข้อมูลหรือสารสนเทศไว้ในรูปสิ่งพิมพ์ และวัสดุไม่ตีพิมพ์ เช่น โสตทัศนและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีการจัดทรัพยากรอย่างเป็นหมวดหมู่ เป็นระบบที่เป็นสากล เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ให้ได้รับความสะดวก รวดเร็ว ตามความต้องการ ห้องสมุดเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้และการศึกษาค้นคว้าเป็นการยัดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง วังเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามธรรมชาติ ให้ผู้เรียนมีความสุข ได้คิดได้แสดงออกเป็นการส่งเสริมให้มีการใฝ่รู้ รู้จักการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทั้งทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์และสิ่งตีพิมพ์

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอละงู (2552 : 22) โครงการ กศน.ส่งเสริมการเรียนรู้ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการจัดการเรียนรู้ให้ประชาชนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาสันติสุข โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โครงการพัฒนาศักยภาพองค์กรสตรีไทยหัวใจแกร่ง โครงการส่งเสริมเยาวชนคนรักถิ่น โครงการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาหลักสูตรสันติศึกษาโครงการวิทยาการ โลกมุสลิม โครงการส่งเสริมการเรียนรู้มรดก มุมมัสยิด เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมีสภาพแวดล้อมที่ดี เกิดสันติสุขและสังคมสมานฉันท์

จินดา อุสมาน (2549 : 46) กล่าวถึงบทบาทการให้ความสำคัญของผู้บริหารด้านงานห้องสมุดไว้ดังนี้

1. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการจัดห้องสมุด โรงเรียนและมุมหนังสือ
2. เน้นความสำคัญของห้องสมุดสถานศึกษาว่าเป็นเสมือนหัวใจของงานวิชาการ การปฏิรูปการศึกษา
3. จัดบุคลากรเข้าทำงานอย่างเหมาะสม ถึงแม้ว่าผู้บริหารให้การสนับสนุนอย่างดี แต่ถ้าครูบรรณรักษ์ขาดคุณภาพ ใจไม่รักงานห้องสมุด ไม่มีความสามารถจัดกิจกรรมห้องสมุดได้ โรงเรียนนั้นก็ประสบความล้มเหลวในการดำเนินงานได้เช่นกัน
4. ให้การสนับสนุนทางการเงิน
5. สนับสนุนในเรื่องการจัดหาสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ และอื่นๆ ตามสภาพห้องสมุด
6. สนับสนุนการจัดบริการและกิจกรรมห้องสมุด

7. เป็นที่ปรึกษาแก่คณะทำงานห้องสมุดและครูทำหน้าที่บรรณรักษ์
 8. นิเทศและติดตามผลการปฏิบัติงานห้องสมุดสถานศึกษาเป็นระยะๆ
- สรุป ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญเพื่อการศึกษาในวิทยาการต่างๆ เพื่อนำไปประกอบการจัดการเรียนการสอนเรียน ค้นคว้าเพื่อทำการวิจัยงานที่สนใจนอกจากนี้ยังเป็นการพักผ่อนหย่อนใจโลงใจในยามว่างได้

3.3 การดำเนินงานของห้องสมุด

ชูศักดิ์วิชญ์ แสนปัญญา (2546 : 44-45) ได้เสนอแนวดำเนินการดังนี้

1. สถานศึกษาควรมีห้องสมุดเป็นเอกเทศหรือมุมอย่างใดอย่างหนึ่ง
2. วัสดุครุภัณฑ์ที่สำคัญในห้องสมุด ควรมีหนังสือทั่วไป หนังสือภาพ การ์ตูน หนังสืออ้างอิง เช่น พจนานุกรม สารานุกรม วารสารสำหรับเด็ก จุลสารหน่วยงานต่างๆ กฤตภาค ผลงานรวมเล่มของผู้เรียน หนังสือพิมพ์ บอร์ดจัดนิทรรศการ โต้ะ ชั้นวางหนังสือ บัตรรายการ ฯลฯ

3. บุคลากร จะต้องมีความสมบัติโดยสรุป คือมีความรู้ทางบรรณรักษ์ศาสตร์ รักการทำงานห้องสมุด มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ควรมีอาสาสมัครจากผู้เรียน หรือบุคลากรในท้องถิ่นมาช่วยงานห้องสมุด

4. กิจกรรมที่ห้องสมุดควรจัด ได้แก่ เล่านิทาน เล่าเกร็ดความรู้ เกม แนะนำหนังสือ ทายปัญหา ทำหนังสือ จัดนิทรรศการ แนะนำงานอดิเรก จัดมุมสบายๆ กิจกรรมเหล่านี้จัดตามโอกาสต่างๆ หรือจัดเป็นประจำเวลาที่แน่นอน เช่น จัดช่วงพักกลางวันของวันใดวันหนึ่งทุกสัปดาห์

5. งานบริการเช่น บริการให้ยืมแก่ผู้เรียน เอื้อเพื่อแก่บุคคลในชุมชน งานประชาสัมพันธ์ห้องสมุดทั้งในและนอกสถานที่

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 198) ให้แนวการจัดกิจกรรมอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและการอ่าน โดยห้องสมุดสามารถจัดทำกิจกรรมต่อไปนี้ได้

1. จัดนิทรรศการควรจัดเป็นประจำและผลัดเปลี่ยนเวียนไป เช่น สัปดาห์การ์ตูน สัปดาห์หนังสือวิทยาศาสตร์ เป็นต้น เพื่อให้ห้องสมุดได้มีความสวยงาม สะดุดตา มีชีวิตชีวา รวมทั้งการจัดนิทรรศการในวันสำคัญ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันลอยกระทง เป็นต้น

2. จัดให้มีการประกวดการแต่งภาพ การเขียนภาพจากการอ่านหนังสือ
3. จัดให้มีการเล่นเกมและการทายปัญหาจากการอ่านหนังสือ
4. จัดให้มีการเล่านิทานและการวิพากษ์วิจารณ์หนังสือ

5. จัดอภิปราย ตอบปัญหา โดยเชิญผู้เรียนหรือวิทยากรมาบรรยาย

6. จัดประกวดเรียงความ นิทานหรือคำขวัญต่างๆ จากการอ่านหนังสือ และจากวันสำคัญ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 200-203) ได้เสนอแนวทางในการจัดเตรียม ห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์ว่า ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้

1. สถานที่ตั้งห้องสมุด

สถานที่ตั้งห้องสมุดควรตั้งอยู่ในที่เรียน เหมาะแก่การอ่านหนังสือ การเดินทาง ไปมาสะดวก มีพื้นที่และขนาดพอเหมาะกับจำนวนผู้ใช้บริการ มีแสงสว่างเพียงพอและ อากาศถ่ายเทสะดวก

2. งานหนังสือและวัสดุอุปกรณ์

งานวัสดุและอุปกรณ์ควรประกอบด้วยหนังสือต่างๆที่จัดตามหมวดหมู่ หนังสือ หนังสืออ้างอิง หนังสือคู่มือตามหลักสูตร หนังสือบันเทิงคดี วารสาร นิตยสาร ต่างๆ หนังสือพิมพ์รายวัน ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์อื่นๆเช่น ภาพ ภาพยนตร์ เทป แผ่นเสียง วีดิทัศน์ ตามกำลังและความเหมาะสมของห้องสมุด

3. ลักษณะงานห้องของสมุด

ลักษณะงานห้องของสมุดจะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

3.1 งานด้านบริการ คือการบริการให้ครูอาจารย์ นักเรียนนักศึกษาและ บุคลากรอื่นให้ได้ความสะดวกจากการใช้ห้องสมุด รวมถึงการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมห้องสมุด และการศึกษาค้นคว้าของนักเรียนนักศึกษา ตลอดจนการบริการครูในด้านการเรียนการสอน

3.2 งานด้านเทคนิค ได้แก่การจัดซื้อ ตำราคู่มือ การจัดหมวดหมู่คู่มือ การจัดหมวดหมู่หนังสือการจัดทำ บัตรรายการตลอดจนการซ่อมแซมหนังสือเสียหายรวมทั้ง การดูแลการเก็บเข้าที่ได้เป็นระเบียบเรียบร้อยและเป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกแก่การใช้บางครั้ง ห้องสมุดก็มีบริการด้าน โสตทัศนอุปกรณ์เช่นแผ่นเสียงเทปวีดิ โอเป็นต้น

4. การเงินและงบประมาณเป็นส่วนที่ห้องสมุดได้รับการสนับสนุนจาก สถานศึกษาซึ่งจะ ได้ทั้งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณซึ่งจะ ได้รับการจัดสรรมาน้อย ขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนนักศึกษาความจำเป็นที่จะต้อง ใช้เงินซึ่งอาจไม่เพียงพอแก่การจัดซื้อ หนังสือซึ่งสถานศึกษาควรใช้วิธีการอื่นตามความเหมาะสม

5. บุคลากรห้องสมุดจะประกอบด้วยบรรณารักษ์หรือหัวหน้างานห้องสมุด ผู้ช่วยบรรณารักษ์เจ้าหน้าที่บริการตลอดจนพนักงานเก็บหนังสือและทำความสะอาดอาจมีนักเรียน นักศึกษาช่วยตามความจำเป็น

6. การดำเนินงานห้องสมุดเป็นงานในหน้าที่ของหัวหน้างานห้องสมุดหรือบรรณารักษ์ร่วมกับเจ้าหน้าที่ห้องสมุดในการปฏิบัติเพื่อให้ห้องสมุดสามารถดำเนินการไปด้วยดีซึ่งจะมีงานต่างคือการสำรวจหนังสือเก่าการจัดหาหนังสือและวัสดุต่างที่เกี่ยวข้อง การประชาสัมพันธ์การสำรวจหนังสือการทำบัตรรายการและการทำรายงานเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่การประเมินผล

น้ำทิพย์ วิภาวิน(2547 : 89-90) ห้องสมุดมีชีวิต ห้องสมุดมีชีวิตมีส่วนประกอบสำคัญในการดำเนินงานด้านห้องสมุดเพื่อให้ห้องสมุดเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ต้องการที่จะค้นคว้าหาความรู้ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

1. คน ประกอบด้วยผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการ
2. สิ่งของประกอบด้วย อาคารสถานที่ (รวมถึงบรรยากาศและการออกแบบ)

ทรัพยากรสารสนเทศและเทคโนโลยี (ซึ่งรวมถึงระบบงาน) ในส่วนของคน : คนที่ให้บริการห้องสมุดและคนที่ใช้บริการห้องสมุดถ้าการสื่อสารระหว่าง 2 กลุ่มนี้ผสมผสานกันได้แล้วห้องสมุดมีชีวิตย่อมเกิดขึ้นเช่นเดียวกับสังคมที่มีชีวิต

ความรู้กับห้องสมุด เป็นความรู้ที่มีการบันทึกไว้ในสื่อต่างๆเช่นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อ ใสดทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ความรู้ในห้องสมุดจึงเป็นความรู้ประเภท จัดหา รวบรวม จัดเก็บ จัดหมวดหมู่ที่ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการค้นหาและนำมาใช้ได้ อีก เป็นการอนุรักษ์วิทยาการและการถ่ายทอดวิทยาการและวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สั่งสมมา หากความรู้นั้นเป็นข้อเท็จจริงควรมีการถ่ายทอดให้สืบต่อไป

สรุปได้ว่า การดำเนินงานของห้องสมุดผู้บริหารสถานศึกษาและเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์เป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้งานห้องสมุดก้าวหน้าไปได้ด้วยดี ห้องสมุดสถานศึกษาจะมีประโยชน์ต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับผู้ให้ความดูแลเอาใจใส่ ให้การสนับสนุนด้านต่างๆ การนิเทศและติดตามงาน ห้องสมุดโรงเรียนควรมีสถานที่ที่เหมาะสมมีหนังสือสิ่งพิมพ์และวัสดุอุปกรณ์ต่างที่เกี่ยวข้องอย่างครบครัน และเพียงพอต่อความต้องการของผู้รับบริการจัดให้มีการอำนวยความสะดวกในการใช้บริการ เช่นเครื่องมือในการค้นตลอดจนต้องจัดให้มีบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่บริการเพื่อให้บริการและให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้ใช้ห้องสมุดด้วย

4. สื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4.1 ความหมายของสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

สื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน เพราะเป็นสิ่งเร้าให้นักเรียนมีความสนใจและเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น

ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารศูนย์การศึกษาอิสลามประจำสมัยในการจัดหาและบริการ และส่งเสริมให้ครูรู้จักการใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม นักวิชาการหลายๆท่านได้ให้ความหมายของการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไว้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 207) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึงสิ่งที่นำความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน อยู่ในรูปของสิ่งตีพิมพ์หรือไม่ใช่สิ่งตีพิมพ์ก็ได้ สื่อการเรียนที่ไม่ใช่สิ่งตีพิมพ์คือ สื่อประเภทโสตทัศนอุปกรณ์ หมายถึง วัสดุ เครื่องมืออุปกรณ์ และวิธีการทางโสตทัศนศึกษา

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษา (2545 : 5-6) ได้ให้ความหมายของงานสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาว่า การจัดเอกสารวัสดุสิ่งพิมพ์หรือเอกสารคู่มือ แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ หนังสืออ้างอิง สื่อการเรียนรู้อื่น เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์โสตทัศนอุปกรณ์ ได้แก่ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ การใช้สื่อสารดาวเทียม โทรทัศน์ หรือวิทยุ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นเครื่องช่วยสอน และสิ่งใหม่ๆ ซึ่งรวมถึงวิธีการหรือกระบวนการต่างๆ ที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ศญาญ ชีรวณิชตระกูล (2553 : 82) ประเภทสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง สื่อการเรียนการสอน หรืออุปกรณ์การสอน รวมทั้งเทคนิควิธีการต่างๆ ที่ได้จัดทำเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน โดยปกติจะมีคู่มือประกอบเพื่อแนะนำวิธีทำและวิธีใช้ด้วย ได้แก่ ชุดอุปกรณ์ ชุดทดลอง ชุดแผ่นใสชุดเตรียมความพร้อม ใบการสอน ใบความรู้ ภาพนิ่ง วิดีทัศน์ แถบบันทึกเสียง ภาพยนตร์ ใบงาน ใบแบบฝึกหัด

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2550 : 5) ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นการใช้เทคโนโลยีเพื่อการประมวลผลสารสนเทศ โดยใช้คอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์ในการแปลงข้อมูล จัดเก็บ ประมวลผล ส่งต่อและสืบค้นข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา

ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2544 : 1) เทคโนโลยีสารสนเทศมีความหมายครอบคลุมทั้งระบบสารสนเทศ ระบบคอมพิวเตอร์เทคโนโลยีการสื่อสาร โทรคมนาคม รวมทั้งประเด็นทางจริยธรรมและทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์และผลกระทบที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสังคม เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือและเทคนิควิธีการสำหรับการเก็บรวบรวม ประมวล เรียกใช้ ส่งผ่านและรับข้อมูลเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆเหล่านี้ ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ ทั้งฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์เครื่องใช้สำนักงานอุปกรณ์โทรคมนาคมสารสนเทศประกอบด้วยคำว่า สารแปรว่าถ้อยคำใจความ สนเทศ แปลว่า แสดง บอก ชี้แจงดังนั้น สารสนเทศ จึงมีความหมายว่า ข่าวสารหรือการชี้แจง ข่าวสารเทคโนโลยีสารสนเทศหรือวิทยาการสารสนเทศ ซึ่งเป็นศัพท์บัญญัติมาจากคำว่า Information Technology ที่ใช้คำย่อว่า IT หมายถึงวิธีการการสืบค้นข้อมูลข่าวสาร

ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ สุมาลี ชัยเจริญ(2551:10) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมทางการศึกษา คือการนำสิ่งใหม่ซึ่งอาจจะเป็นความคิดหรือการกระทำหรือสิ่งประดิษฐ์ขึ้น โดยอาศัยหลักการ ทฤษฎีที่ได้ผ่านการทดลองวิจัยจนเชื่อถือได้เข้ามาใช้ในการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพของการ เรียนการสอน ส่วนความหมายของสารสนเทศเป็นระบบที่รวบรวมและจัดเก็บข้อมูล โดยการ ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในองค์กร เป็นระบบที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กร เพื่อให้ผู้บริหารและพนักงานได้ใช้สารสนเทศที่มีโยองค์กร เพื่อช่วยในการดำเนินงานและการ คัดสินใจ

4.2 หลักการใช้สื่อการสอนและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ จำเป็นต้อง อาศัยสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นเครื่องมือให้ครูจัดกิจกรรมการเรียน สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพสื่อการเรียนการสอน เป็นอุปกรณ์ และวิธีการที่จะช่วยให้ครูสามารถ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนุก และน่าสนใจ ซึ่งอาจเรียกได้ว่าสื่อการ เรียนการสอนเป็นมือที่ 3 ของครู การใช้สื่อการเรียนการสอนให้ได้ผล สื่อนั้นต้องตรงกับ จุดประสงค์ของเนื้อหาและกิจกรรมของบทเรียน สื่อการเรียนการสอนมีอยู่มากมายหลายชนิด ซึ่งครูสามารถสร้างและจัดทำได้จากสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น หรือจากเศษวัสดุเหลือใช้นำมา คัดแปลงทำเป็นสื่อการเรียนการสอนได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 23-24) ได้กล่าวถึงเรื่องสื่อการเรียนการสอนว่า การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษา มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตัวเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งยังมีความ ยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลาทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้ จากสื่อการเรียนรู้ออกจากแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท

ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีความ หลากหลาย ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีและสื่ออื่นๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้ เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนคิดตาม เข้าใจง่าย และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ ผู้เรียนให้รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้ เป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ อย่างแท้จริง

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 24) ได้เสนอแนะแนวทางในการใช้สื่อแก่ สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเอาไว้ดังนี้

- 1) จัดทำและจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นการเรียนรู้

2) ศึกษาค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

3) จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน และสำหรับเสริมความรู้ของผู้สอน

4) ศึกษาวิธีการเลือกและการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสม หลากหลาย และสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

5) ศึกษาวิธีการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเองและที่เลือกนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์และประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ใช้อยู่กันอย่างสม่ำเสมอ

6) จัดหาหรือจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้

7) จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน และสังคมอื่น

8) จัดให้มีการกำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะๆ

ศุคนธ์ สีนทะพานนท์ (2553 : 71) บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ปัจจุบันนี้คอมพิวเตอร์มัลติมีเดียได้แพร่หลายเข้ามาในวงการศึกษามาก ครูผู้สอนได้นำคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเข้าไปใช้ในการสอน โดยจัดทำเป็นบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย นับได้ว่าเป็นสื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่งที่สร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียน เพราะมีสีสัน ภาพ เสียง ผู้เรียนสามารถเจรจาโต้ตอบกับคอมพิวเตอร์ได้ อีกทั้งเป็นประโยชน์ต่อบทเรียนที่สลับซับซ้อน เข้าใจยาก ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนกระจ่างชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ผู้เรียนยังสามารถศึกษาด้วยตนเองได้ทั้งในและนอกเวลาเรียน ผู้เรียนที่เรียนได้ช้าก็สามารถใช้ทบทวนความรู้ความเข้าใจของตนได้การนำคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเข้าไปใช้ในบทเรียนจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสื่อที่หลากหลาย ทันสมัย น่าสนใจ ส่งผลดีต่อการเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2545 : 4-5) การปฏิรูปด้านเทคโนโลยีการศึกษา โดยยึดหลักการตามมาตรา 64 หมวด 9 ของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้เอกชนแข่งขันกันอย่างเสรีในการผลิตตำราเรียนให้มีคุณภาพและราคายุติธรรม สถานศึกษา เขตการศึกษาเป็นผู้พิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

2. ในด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยีทางการศึกษา และเครือข่ายสารสนเทศกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป้าหมายให้มีการผลิต จัดทำ และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สามารถนำไปใช้อย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย มีการพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ได้อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

3. ส่งเสริมให้มีการผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างหลากหลาย และเอื้อต่อรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายของหลักสูตร โดยเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมหรือเรียนรู้โดยตนเอง

สญา ชีรวณิชตระกูล (2553 : 116) กล่าวถึง ความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT-Literacy) สืบเนื่องจากในอนาคตที่สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและไอซีทีมาใช้ ในการบริหารจัดการอย่างกว้างขวาง รวมทั้งครูจะต้องมีความสามารถในการค้นหาความรู้จากฐานข้อมูลอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะการค้นหาข้อมูลจากฐานข้อมูล Google ได้ นอกจากนี้คนครุในอนาคตที่อยู่ใน Generation ใหม่จะต้องสามารถสร้างสื่อการสอนโดยการใช้เทคโนโลยีไอซีทีได้ด้วยตนเอง ซึ่งคงไม่ใช่แค่โปรแกรม (Power Point) อย่างในปัจจุบัน แต่อาจเป็นโปรแกรมที่มีความทันสมัยมากกว่า โดยเฉพาะ โปรแกรมการนำเสนอที่เป็นสื่อผสมแบบมัลติมีเดีย ที่มีทั้งภาพและเสียงควบคู่กัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2545 : เกริ่นนำ) กล่าวถึง การสร้างสื่อการสอนด้วย Multipoint Mouse Technology ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือที่เรียกว่า Information and Communication Technology (ICT) ได้เข้ามามีบทบาทต่อสังคมยุคใหม่ในทุกมิติ ทำให้เกิดสังคมสมัยใหม่ ซึ่งต้องพึ่งพาอาศัย ICT ซึ่งมีทั้งซอฟต์แวร์ประมวลผลข้อมูล เครื่องคอมพิวเตอร์ประสิทธิภาพสูง และเครือข่ายการสื่อสารจึงทำให้เกิดบริการใหม่ที่หลากหลายรูปแบบขึ้น เช่น e-government, e-office, e-learning, e-school, e-library ฯลฯ บริการเหล่านี้จะช่วยลดข้อจำกัดเรื่องระยะทาง และเวลา จึงทำให้เกิดความสะดวกและคล่องตัวในการทำงานมากขึ้น ดังนั้นจึงต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะเกี่ยวกับการใช้ ICT เพื่อพัฒนาบุคลากรของชาติให้มีศักยภาพ และความสามารถในการแข่งขันกับประชาคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์

สรุปหลักการใช้สื่อการใช้สื่อการเรียนการสอนให้ได้ผล สื่อนั้นจะต้องตรงกับจุดประสงค์ของเนื้อหาและกิจกรรมของบทเรียน จะต้องใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย สื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมี ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีและสื่ออื่นๆ

4.3 ประเภทของสื่อการเรียนการสอน

นักวิชาการได้แบ่งประเภทของสื่อการเรียนการสอนเอาไว้ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523 อ้างถึงใน สันติ บุญภิรมย์, 2550 : 97) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนมีความจำเป็นต้องใช้สื่อมาประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนมีผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้โดยแบ่งสื่อการเรียนรู้ตามแนวของเทคโนโลยีการศึกษาไว้ 3 ประเภท คือเครื่องข่ายการสื่อสารจึงทำให้เกิดบริการใหม่ที่หลากหลายรูปแบบขึ้น เช่น e-government, e-office

วัสดุ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่มีความพหุฟังก์ชันเปลี่ยนแปลง เช่น ซอว์ก ภาพถ่าย สไลด์และสิ่งของราคาข้อมเขาสชนิดต่างๆ เป็นต้น

1. อุปกรณ์ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่เป็นเครื่องมือ เช่น กระดานดำ กล้องถ่ายรูป เครื่องฉาย ภาพยนตร์ เครื่องฉายสไลด์และฟิล์มสตริป โทรทัศน์ กล้องจุลทรรศน์และเครื่องมือประกอบอื่นๆที่มีราคาค่อนข้างแพงและคงทนถาวร

2. กระบวนการและวิธีการ ได้แก่ การจัดระบบ การสาธิตการทดลอง เกม และกิจกรรมต่างๆที่ผู้สอนจัดขึ้น โยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 210-211) ได้แบ่งประเภทของสื่อการเรียนการสอนประเภทโสตทัศนูปกรณ์ ตามความสามารถและลักษณะไว้ดังนี้

1. โสตทัศนวัสดุ ได้แก่

1.1 ภาพ เช่นภาพเขียน ภาพถ่ายภาพที่ตัดมา

1.2 ภูมิ แผ่นสถิติ โปสเตอร์

1.3 วัสดุมีทรง ได้แก่ หุ่นจำลอง ของจริง

2. เครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ ได้แก่

2.1 เครื่องเสียง เช่น เครื่องบันทึกเสียง เครื่องเล่น แผ่นเสียง เครื่องขยายเสียง

2.2 เครื่องฉาย เช่น เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายฟิล์มสตริป เครื่องภาพยนตร์

3. กิจกรรมโสตทัศนูปกรณ์ ได้แก่

3.1 การศึกษานอกสถานที่

3.2 การจัดนิทรรศการ

3.3 การจัดสถานการณ์จำลอง

เกือกกุล คูปรัตน์ (2531 อ้างถึงในสุกัญญา กุลนิตี, 2550 : 3)

การแบ่งประเภทตามคุณลักษณะของโสตทัศนวัสดุมีหลายแบ่งได้ 3 ประเภท

1. ทัศนวัสดุ หมายถึง วัสดุที่ช่วยในการมองเห็น ได้แก่รูปภาพ ฟิล์มสตริป แผนภูมิและสไลด์
2. โสตวัสดุ หมายถึง วัสดุที่ช่วยในการฟัง ได้แก่แผ่นเสียงและเทปบันทึกเสียง
3. โสตทัศนวัสดุ หมายถึง วัสดุที่ช่วยในการมองเห็นและการฟัง ได้แก่ ภาพยนตร์ วิดิทัศน์ หรือเทปบันทึกภาพและวิดีโอคาส์

4.4 บทบาทของผู้บริหารกับงานสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

งานสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะผู้บริหาร ดังนั้นผู้บริหารควรเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของตน ซึ่งนักวิชาการได้ให้ทัศนะไว้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 208-209) ฝ่ายบริหารสถานศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานสื่อการสอนและเทคโนโลยีเพื่อศึกษาดังต่อไปนี้

1. เข้าใจสื่อการสอน ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญ โดยการให้การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้สื่อการสอน
2. มีนโยบายและวางแผนจัด โครงการงานสื่อการสอน
3. มีความรู้ความสามารถ ช่วยจัดและอำนวยความสะดวกในการจัดบริการสื่อการสอน
4. จัดให้มีอาคารสถานที่ งบประมาณ บุคลากรแก่งานสื่อการสอน

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรอิสลามศึกษาพหุอัยอัน ประจําสมัยนี้ มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักคำสอนที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ เรียนรู้ได้จากสื่อการเรียน และแหล่งประเทศชาติ รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและอื่นๆ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวและในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อ

และแหล่งความรู้ โดยเฉพาะหนังสือเรียนควรมีเนื้อหา สาระ ครอบคลุมตลอดช่วงชั้น สื่อสิ่งพิมพ์ ควรจัดให้มีอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ควรให้ผู้เรียนสามารถยืมได้จากศูนย์สื่อหรือห้องสมุดของสถานศึกษา

ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ ควรมีความหลากหลาย และถูกต้อง ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และอื่นๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหา ความรู้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง และต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้ เป็นไปที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาอิสลามศึกษา ควรดำเนินการดังนี้

1. จัดทำ และจัดหาสื่อที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
2. ศึกษา ค้นคว้า เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการ เรียนรู้ของผู้เรียน
3. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน และ สำหรับเสริมความรู้ของผู้สอน
4. ศึกษาวิธีการเลือก และ การใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม หลากหลาย และสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และ ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
5. ศึกษาวิธีการวิเคราะห์ และ ประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ ที่จัดทำขึ้นเองและที่เลือกนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์ และ ประเมินสื่อการเรียนรู้ ที่ใช้อยู่กันอย่างสม่ำเสมอ
6. จัดหาหรือจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อสารการเรียนรู้ อย่าง ประสิทธิภาพในสถานศึกษา และ ในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้
7. จัดให้มีเครือข่ายการเรียน เชื่อมโยง และแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่าง มัธยมศึกษา สถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน และสังคมอื่นๆ
8. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม และ ประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อ และ การใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะๆ

เพิ่มรุช นุบผามาตะนัง (2542 อ้างถึงใน วิเชียร ไชยบัง, 2544 : 18-19) กล่าวถึง ลักษณะของครูในยุคข้อมูลข่าวสารกับบทบาทในการจัดการศึกษาไว้ดังนี้

1. มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน คอมพิวเตอร์ ซิดีรอม คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น เพราะสิ่งเหล่านี้เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น เป็นแหล่งความรู้สำหรับนักเรียนและครู สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

2. มีวิสัยทัศน์กว้างไกล รู้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม สนใจใคร่รู้ ค้นคว้าวิจัย พัฒนาตนเองและพัฒนางานในหน้าที่อยู่เสมอ
3. มีหัวใจเป็นนักปราชญ์ มีทักษะในการพูด ฟัง พูด อ่าน เขียน รู้จักปรับ บทบาทด้านต่างๆ ให้สมดุล
4. เปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก เน้นให้นักเรียนเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
5. จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เช่น ตามรูปแบบ ของซีปปา (CIPPA)

6. ประกอบด้วยคุณธรรมและจริยธรรม

7. วัดและประเมินผลนักเรียนตามสภาพที่แท้จริง

สรุปได้ว่า งานสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ผู้บริหาร ต้องรับผิดชอบ หมายถึง การจัดหา ส่งเสริมให้ใช้ และจัดอำนวยความสะดวกในการใช้สื่อทุกด้าน จัดให้มีศูนย์วัสดุประกอบหลักสูตร และการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ผลิต ส่งเสริมการศึกษาพัฒนา นวัตกรรมใหม่ๆ ที่เกี่ยวกับงานสื่อการเรียนการสอน ตลอดจนสรรหาและเป็นผู้นำการใช้สื่อและ เทคโนโลยีที่ทันสมัย

5. การวัดผลและประเมินผล

5.1 ความหมายของการวัดผลและประเมินผล

การวัดผลประเมินผลการศึกษา เป็นกิจกรรมที่ขาดไม่ได้เลยในการพัฒนา คุณภาพการจัดการศึกษาในทุกๆระดับ อีกทั้งยังเป็นเสมือนกระจกที่สะท้อนให้ผู้ปฏิบัติงาน ได้มองเห็นผลการปฏิบัติงานของตนเอง เพื่อการปรับปรุงให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สำหรับความหมายของงานวัดผล (Measurement) และประเมินผล (Evaluation) ได้มีนักวิชาการ ได้ให้ทัศนะเอาไว้ดังนี้

พิชิต ฤทธิ์เจริญ (2550 : 3) การวัดผลหมายถึงกระบวนการกำหนดตัวเลข หรือสัญลักษณ์ให้กับบุคคลสิ่งของหรือเหตุการณ์อย่างมีกฎเกณฑ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แทนปริมาณ หรือคุณภาพของลักษณะที่จะวัด

สำหรับปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 166) ได้ให้ความหมายของการวัด และการประเมินผลดังนี้

การวัด (Measurement) หมายถึง กระบวนการที่กำหนดตัวเลขให้กับวัตถุ สิ่งของหรือบุคคลตามความมุ่งหมายและเปรียบเทียบลักษณะที่มีความแตกต่างที่ปรากฏอยู่ในสิ่ง ที่จะวัดนั้นๆ

การประเมิน(Evaluation) หมายถึงการพิจารณาเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่า ความจริงและการกระทำ

ในศาสนาอิสลามมนุษย์นั้นถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีการตรวจสอบตัวเองอยู่อย่างสม่ำเสมอในเรื่องของความประพฤติปฏิบัติตนเกี่ยวกับความดีและความชั่ว เพราะศาสนาอิสลามเชื่อว่าหลังจากสิ้นชีวิตไปแล้วมนุษย์ทุกคนจะต้องถูกสอบสวนอย่างแน่นอน ดังนั้นวจนะของท่านศาสดา มุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวไว้ว่า

كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ زَوْجِهَا وَوَلَدِهِ فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ

(رواه البخارى ومسلم)

ความว่า "ท่านทั้งหลายมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบและท่านทั้งหลายจะถูกสอบสวนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของท่าน ผู้นำมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ สามีมมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัวในบ้านของเขาและภรรยา มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในบ้านของสามีและลูกๆของเขา ดังนั้นท่านทั้งหลายมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบและท่านทั้งหลายจะถูกสอบสวนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของท่าน"

พินญ ฟองศรี (2551 : 3) การวัด (Measurement) หมายถึงการกำหนดค่าเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์ให้กับสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามวิธีการหรือเครื่องมือที่กำหนดให้ ทั้งในเชิงปริมาณโดยตรง เช่นการนับจำนวนและความถี่ของสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือการใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ เช่น ตลับเมตร เครื่องชั่งน้ำหนัก เทอร์โมมิเตอร์ วัดส่วนสูง น้ำหนัก อุลตราซาวด์ ฯลฯ หรือใช้เครื่องมือทางสังคมศาสตร์ เช่นแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบทดสอบ ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายให้ออกมาเป็นตัวเลข

ทิวต์ล มณี โชติ (2549 : 2) ได้ให้ความหมายของการวัด การวัดเป็นกระบวนการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์แทนปริมาณหรือคุณภาพของคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการวัด การวัดผลเป็นกระบวนการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์แทนปริมาณหรือคุณภาพของคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการวัด

สมบูรณ์ ต้นยะ (2545 : 10-11) ได้ให้ความหมายของการวัดผลดังนี้ การวัดผลการศึกษาหมายถึง กระบวนการในการกำหนดหรือหาจำนวน ปริมาณ อันดับ หรือรายละเอียดของคุณลักษณะหรือพฤติกรรมความสามารถของบุคคล โดยใช้เครื่องมือเป็นหลักในการวัดกระบวนการ

ดังกล่าวจะทำให้ได้ตัวเลขหรือข้อมูลรายละเอียดต่างๆ ที่ใช้แทนจำนวนและลักษณะที่เกิดขึ้น จากความหมายนี้แสดงว่า การวัดผลการศึกษาต้องดำเนินการอย่างมีขั้นตอนเป็นระเบียบแบบแผน มีเครื่องมือ มีการวัดผลเป็นตัวเลขหรือเป็นรายละเอียดที่จะนำไปใช้บรรยาย บอกจำนวนระดับ ของสิ่งที่ถูกวัด

สรุปจากความหมาย การวัดคือ การให้ตัวเลขกับสิ่งที่จะวัดนั่นเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 37) ได้กล่าวเกี่ยวกับการประเมินผลหลังจากการตรวจสอบประเมินผลว่า การประเมินผล เป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่า บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง

พิชญ์ พงศ์ศรี (2551 : 5) การประเมินผลทางการศึกษา เป็นกระบวนการตัดสินใจคุณค่าในบริบทของบข่างทางศึกษา เช่น สื่อการสอน การเรียนรู้ การสอน หลักสูตร โครงการ พฤติกรรมด้านต่างๆ ของผู้เรียน การประกันคุณภาพ และองค์การทางการศึกษา เป็นต้น

พิชิต กฤษกร (2548 : 25) การทดสอบ การวัดผลและการประเมินผลการศึกษา เป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน การประเมินผลเป็นการตัดสินใจคุณค่าจากผลการวัดผล การวัดผลเป็นการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์ให้กับสิ่งที่วัด และการทดสอบเป็นเทคนิคของการวัดผลที่ใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือ

ประเวศน์ มหารัตน์สกุล (2543 อ้างถึงในสมเกียรติ พ่วงรอด 2546 : 133) ได้แบ่งขั้นตอนการฝึกอบรม 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความต้องการการฝึกอบรม หรือการแสวงหาความต้องการฝึกอบรม โดยศึกษาจากวัตถุประสงค์ นโยบายหรือภารกิจขององค์การ การอบรม มี 3 วิธีดังนี้

1. การวิเคราะห์องค์การ (Organization Analysis)
2. วิเคราะห์การปฏิบัติงาน (Operational Analysis)
3. วิเคราะห์ตัวบุคคล (Individual Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การฝึกอบรมและการพัฒนา เป็นการเลือกหลักสูตร วิธีการสอนและการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินผล เป็นการเอาผลที่ได้รับการฝึกอบรมทั้งในขณะที่ฝึกอบรมและหลังจากการฝึกอบรมว่าผลงานเป็นอย่างไร

วโร เฟ็งสวัสดิ์ (2549 : 47) ความหมายของประสิทธิผลของโรงเรียน หมายถึง การที่โรงเรียนสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สามารถพัฒนานักเรียน

ให้มีเจตคติทางบวก โรงเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม สามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน และบุคลากรมีความพึงพอใจในงาน

สรุปการวัดผลและประเมินผลหมายถึง การที่ครูใช้วิธีการต่างๆ ตรวจสอบความรู้ ความสามารถของนักเรียน แล้วนำผลการตรวจสอบนั้นมาพิจารณาตัดสินใจให้คุณค่าต่อสิ่งนั้นๆ ตามความคิดหรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้

5.2 หลักในการวัดผลและประเมินผล

การวัดและ ประเมินผลในเรื่องใดก็ตาม ผู้ประเมินจะต้องยึดหลักเกณฑ์ในการวัดผลประเมินผล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเที่ยงตรง แม่นยำ ตามสภาพความเป็นจริง

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 24-25) ได้กำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ไว้ว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้นั้นเป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียนรวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน จุดหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียน คือมุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่/เพียงใด ดังนั้น การวัดและประเมินผลจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมไปในกิจกรรมเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมผลงาน ผู้ใช้ผลการประเมินในระดับชั้นเรียนที่สำคัญ คือ ตัวผู้เรียนครู ผู้สอน และพ่อ แม่ ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย

การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อหาคำตอบว่า ด้านการเรียนรู้ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดเป็นรายชั้นปี และช่วงชั้น สถานศึกษานำข้อมูลที่ได้นี้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียน การสอน และคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้รวมทั้งนำผลการประเมินรายช่วงชั้นไปพิจารณาคัดเลือกเลื่อนช่วงชั้น กรณีผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเรียนการสอนซ่อมเสริม และจัดให้มีการประเมินใหม่

การประเมินคุณภาพระดับจังหวัด สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นอิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ 3 อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับจังหวัดในสาระการเรียนรู้

ทิวัดต์ มณีโชติ (2549 : 12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวัดและประเมินผล
การเรียนรู้

1. ด้านการจัดการเรียนรู้

1.1 เพื่อจัดตำแหน่ง ผลจากการวัดบอกได้ว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ
อยู่ในระดับใด

1.1.1 เพื่อคัดเลือก เป็นตัวแทนในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

1.1.2 เพื่อแยกประเภท กลุ่มอ่อน ปานกลาง และเก่ง

1.2 เพื่อวินิจฉัย เป็นการใช้ผลการวัดและประเมินเพื่อค้นหาจุดเด่น-
จุดด้อยของผู้เรียนว่ามีปัญหาในเรื่องใด เพื่อนำไปวางแผนการจัดการเรียนรู้

1.2.1 เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนผลการวัดผู้เรียน โดยแบบทดสอบ

1.2.2 เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ผลการวัด โดยวินิจฉัยการเรียนรู้

1.3 เพื่อพัฒนา เป็นการประเมินย่อย เพื่อตรวจสอบผลการเรียนรู้เทียบกับ
กับจุดประสงค์ หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1.4 เพื่อเปรียบเทียบ เป็นการ ใช้ผลการวัดและประเมินเปรียบเทียบ
ว่าผู้เรียนมีพัฒนาการจากเดิมเพียงใด และอยู่ในระดับความพึงพอใจหรือไม่

1.5 เพื่อการตัดสินใจ เป็นการประเมินเพื่อเป็นการตัดสินใจผลการเรียนรู้
ของผู้เรียนในภาพรวม

สมนึก ภัททิยธนี (2549 : 15-16) หลักการวัดผลการศึกษา การวัดผลการศึกษา
จะมีประสิทธิภาพเพียงใดส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับหลักการวัดผลหรือวิธีการวัด หาก ไม่มีหลักในการวัด
แล้วจะไม่สามารถวัดพฤติกรรมตามที่ต้องการ ได้หรือต้องการวัดสิ่งหนึ่งแต่ได้ผลออกมาอีกสิ่งหนึ่ง
ดังนั้นในการวัดผลที่ดี ต้องยึดหลักการวัดผลเบื้องต้น ดังนี้

1. ต้องวัดให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน
2. เลือกใช้เครื่องมือวัดที่ดีและเหมาะสม
3. ระวังความคลาดเคลื่อนหรือความผิดพลาดของการวัด
4. ประเมินผลการวัดให้ถูกต้อง
5. ใช้ผลการวัดให้คุ้มค่า

หลักการวัดผลจะต้องมีองค์ประกอบดังนี้

1. ปัญหาหรือสิ่งที่จะวัด
2. เครื่องมือวัดหรือเทคนิควิธีในการรวบรวมข้อมูล

3. ข้อมูลเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพ หากเป็นข้อมูลเชิงปริมาณจะต้องมีจำนวนและหน่วยวัด หากเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพจะต้องมีรายละเอียดที่แสดงคุณลักษณะซึ่งอาจไม่ใช่ตัวเลข

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2550 : 247-248) หลักการวัดแลประเมินผลการเรียน เพื่อให้การวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 เป็นไปตามบทบัญญัติ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปการศึกษาระบบการของการศึกษาขั้นพื้นฐานและถูกต้องตามหลักการวัดแลประเมินผลการเรียนจึงกำหนดหลักการวัดและประเมินผลการเรียนไว้ดังนี้

1. สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบประเมินผลการเรียนของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม

2. การวัดแลประเมินผลการเรียนต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร

3. การประเมินผลการเรียนต้องประกอบด้วย การประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนและการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน

4. การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด ธรรมชาติของวิชาและระดับช่วงชั้นของผู้เรียน

5. ให้มีการประเมินความสามารถของผู้เรียน ในการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียนสื่อความในแต่ละช่วงชั้น

6. ให้มีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น ศิริชัย กาญจนวาสี (2545 อ้างถึงใน พิชญ พงศ์ศรี, 2551 : 9) วิธีการประเมินผลแบ่งได้ 2 วิธีใหญ่

1. วิธีเชิงระบบ

การประเมินวิธีเชิงระบบ (Systematic Approach) จะใช้แนวทางปรนัยนิยม(Objectivism) นักประเมินจะใช้มาตรฐานหรือเกณฑ์สากล เน้นวิธีเชิงระบบด้วยการวางแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจน ใช้เครื่องมือมาตรฐานในการรวบรวมสารสนเทศ วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

2. วิธีเชิงธรรมชาติ

การประเมินวิธีเชิงธรรมชาติ (Naturalistic Approach) จะใช้แนวทางอัตนัยนิยม (Subjectivism) นักประเมินจะกำหนดมาตรฐานหรือเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่าขึ้นเอง

ตามเหตุผลของคนเน้นวิธีเชิงธรรมชาติโดยดำเนินการอย่างยืดหยุ่นรวบรวมข้อมูลสาระสนเทศอย่างครอบคลุมตามสภาพธรรมชาติ

สถานศึกษาประจำมัสยิด ในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดผล และการประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมิน ทั้งใช้ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษาและระดับจังหวัด ตลอดจนการประเมินภายนอก เพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณธรรมของผู้เรียนแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 53) การวางแผนในระยะต่อไป การนำผลการประเมิน ไปใช้จัดทำแผนในภาคเรียน หรือปีการศึกษาต่อไป ควรมีการวิเคราะห์จุดเด่น และจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษา หาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป การวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงสามารถทำได้ง่ายๆ โดยเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลต่างที่เกิดขึ้นจะสะท้อนสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุง เมื่อทราบจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษาแล้ว จะต้องนำมาร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุเพื่อป้องกันและแก้ไขปรับปรุง หลังจากนั้นจะระดมความคิดจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องมาช่วยกันหาวิธีแก้ปัญหา

5.3 บทบาทของผู้บริหารกับการวัดผลและประเมินผล

หน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหาร โรงเรียนก็คือการดูแลส่งเสริมและสนับสนุนให้การวัดผล การประเมินผลการเรียนการสอนและการเทียบโอนผลการเรียนให้เป็นไปตามที่คาดหวัง ดังที่

ปรียาพร วงศ์อนุตร โรจน์ (2543:167-168) ได้กล่าวถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนไว้ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลในเรื่อง
 - 1.1 ประเภทของข้อสอบที่ใช้วัดผล
 - 1.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการสอบ จำนวนครั้งที่สอบ และการเก็บคะแนน สอบแต่ละครั้ง
 - 1.3 มาตรฐานในการสอบวัดผล
 - 1.4 การเตรียมแบบฟอร์มเกี่ยวกับการรายงานผลแก่ผู้ปกครอง
2. จัดหาอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้จำเป็นในการสอบ เช่น เครื่องพิมพ์ เครื่องโรเนียว

ตลอดจนเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก

3. พยายามส่งเสริมครู อาจารย์ให้มีความรู้ด้านการวัดและประเมินผล โดยการจัดการฝึกอบรม การประชุมปฏิบัติการในด้านเทคนิคการออกข้อสอบ การให้คะแนน การประเมินผลข้อสอบ ตลอดจนการรายงานผลการสอบ

4. การจัดทำร่างสอบ ห้องสอบและระเบียบในการสอบและการคุมสอบ

5. ควรมีการประเมินผลการสอน หากมีการบกพร่องจะได้หาทางแก้ไขต่อไปหรือเสนอแนวทางในการนำไปปรับใช้ในครั้งต่อไป

เกณฑ์การผ่านช่วงชั้น และการจบหลักสูตร

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรอิสลามศึกษาปริญาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งใช้เวลาประมาณ 6 ปี ผู้เรียนจะสามารถจบการศึกษาระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น โดยผู้เรียนต้องผ่านการศึกษาระดับชั้นตามเกณฑ์ ดังนี้

1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

3. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด

เอกสารหลักฐานการศึกษา

ผู้จัดการหลักสูตรต้องพิจารณาจัดทำเอกสารการประเมินผลการเรียนเพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานด้านการวัด และประเมินผลการเรียนตามที่เหมาะสม เช่น เอกสารแสดงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน แบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในรายวิชาต่างๆ แบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคล ระเบียบสะสมแสดงผลงานการด้านต่างๆ และแบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นต้น

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นจึงอาจสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้ในภาพรวมของงานวัดประเมินผล สามารถกำหนดนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับงานวัดประเมินผล ดำเนินการเตรียมเครื่องมือและควบคุมการวัดผลและประเมินผล โดยยึดถือระเบียบอย่างเคร่งครัด เพื่อให้งานวัดผลประเมินผลการเรียน สามารถดำเนินงานไปได้อย่างมีคุณภาพมากที่สุด

2.5 ประวัติความเป็นมาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดสตูล

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เป็นสถาบันการศึกษา เกิดขึ้นด้วยความสำนึกในหน้าที่ตามหลักการของศาสนาอิสลามในชุมชนมุสลิม เป็นความต้องการของชุมชนที่จะให้เป็นสถานที่อบรมเยาวชนในชุมชนหรือในหมู่บ้าน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภาคพหุวัฒนธรรม (พื้นฐานศาสนาอิสลาม) แก่เยาวชนอายุระหว่าง 6-12 ปี ซึ่งเป็นเสมือนการศึกษาภาคบังคับ ที่เป็นหน้าที่ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองในการที่จะให้การศึกษาหรือสนับสนุนบุตรหลานหรือผู้ที่อยู่ในปกครองได้ศึกษา ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เกิดมาพร้อมกับมัสยิดในแต่ละชุมชน จึงจัดการเรียนการสอนตามสภาพความสามารถและความพร้อมของชุมชนของตน ทั้งการบริหารจัดการ หลักสูตรและครูผู้สอน ต้องพึ่งพาตนเองในรูปแบบของเอกชนมาโดยตลอด เดิมทีสถาบันแห่งนี้จะเรียกชื่อต่างๆ กันไปแล้วแต่ชุมชน เช่น โรงเรียนพหุวัฒนธรรม มัคคาราะห์ เสอโกละห์มาลาญู โรงเรียนสุเหร่า หรือ โรงเรียนชายคามัสยิด ต่อมามีการใช้คำว่าตาดีกาในประเทศมาเลเซีย คำว่า “ตาดีกา” จึงถูกนำมาใช้เรียกสถาบันการศึกษาแห่งนี้ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จนกระทั่งถึงปี 2540 ทางราชการได้เห็นบทบาทและความสำคัญของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) โดยกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทยได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้รับเป็นพันธกิจในการดูแลตาดีกาให้เป็นกิจจะลักษณะพร้อมให้การสนับสนุนอย่างเหมาะสม ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ในปี พ.ศ. 2540 ภาครัฐได้เข้ามาดูแลและได้มีการเปลี่ยนชื่อมาเป็นศูนย์อบรมศาสนาและจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา) อยู่ในความรับผิดชอบดูแลของกรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2546 กระทรวงศึกษาธิการปรับโครงสร้างการบริหารงานราชการแผ่นดินนโยบายของรัฐบาล ศูนย์อบรมศาสนาและจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา) มาอยู่ในความรับผิดชอบของกรมศาสนากระทรวงวัฒนธรรม ปี พ.ศ. 2547 ศูนย์อบรมศาสนาและจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา) อยู่ในความรับผิดชอบดูแลของกระทรวงมหาดไทย ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2548 ให้กระทรวงศึกษาธิการดูแลรับผิดชอบศูนย์อบรมศาสนาและจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา) โดยเปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) (เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการกำหนดแนวทางในการสนับสนุนส่งเสริมศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา), 2550 : 65-66) ครูผู้สอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) เดิมทีคือ โต๊ะครู (ToK Guru) หมายถึงผู้มีความรู้ทางศาสนาอิสลามและผู้มีจิตอาสาในชุมชน หรือนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาปอเนาะบริเวณใกล้เคียง ที่มีความรู้ที่จะสอนได้ การสอนเป็นไปด้วยความสมัครใจ เสียสละ และมีความศรัทธาในการถ่ายทอดความรู้ที่ตนเองมีให้กับผู้อื่น โดยมุ่งหวัง

ผลบุญทางจิตวิญญาณ โดยมีค่าตอบแทนจากการสอนให้บ้างเล็กน้อย ไม่มีเงินเดือนตายตัว เงินค่าตอบแทนครูนี้ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(คาดีกา) ได้เงินชะกาตพิเคราะห์ที่ชุมชนบริจาคแก่มัสยิด เงินสมทบจากผู้ปกครองนักเรียน เงินรายได้ของมัสยิด แต่ปัจจุบันหน่วยงานของภาครัฐเข้ามาจัดระบบการบริหารศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(คาดีกา) ได้มีการสนับสนุนเงินเดือนให้ครูคนละ 2,000 บาทต่อเดือน

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (คาดีกา) ได้เริ่มเข้าสู่จังหวัดสตูล ในปี พุทธศักราช 2515 โดยมีจุดเริ่มต้นที่ อำเภอควน โคนเป็นศูนย์กลางของการศึกษาศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูล มีการอบรมสั่งสอนและเผยแพร่ศาสนาอิสลามจนเป็นที่ยอมรับซึ่งในขณะนั้น เป็นการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสมาคม ครูสัมพันธ์ เป็นหน่วยสอบที่ 29 ต่อมาเมื่อปีพุทธศักราช 2519 อำเภอละงู ได้จดทะเบียนก่อตั้งเป็นหน่วยสอบที่ 39 และได้ขยายเป็นอำเภอเมือง หน่วยสอบที่ 62 และอำเภอท่าแพ เป็นหน่วยสอบที่ 66 ตามลำดับจนครอบคลุมทั้งจังหวัดสตูล (อคุลย์ มาเหรัมย์ : 2555)

เมื่อพุทธศักราช 2548 สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล ได้ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรพร้อมเอกสารประกอบหลักสูตรอิสลามศึกษาภาคปริญาชั้น.ประจำมัสยิดของจังหวัดสตูล ซึ่งตรงกับกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย คณะรัฐมนตรี ได้มีมติให้โอนมาอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (คาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคได้เท่านั้นคือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2550 ด้วยกระทรวงศึกษาธิการเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมขยายพื้นที่จาก 3 จังหวัดชายแดนใต้ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส รับโอนศูนย์อบรมศาสนาอิสลามและจริยธรรมประจำมัสยิดจังหวัดสตูลและบางอำเภอในจังหวัดสงขลา คือ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2550 สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล (2553 : 1)

ปัจจุบันศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (คาดีกา) ในจังหวัดสตูล เป็นโรงเรียนประเภทหนึ่ง ตาม พระราชบัญญัติสำนักงานการศึกษาเอกชนไว้ 3 ประเภท คือ โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา โรงเรียนเอกชนศาสนาและศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (คาดีกา) ศูนย์คาดีกาในจังหวัดสตูลปัจจุบันศูนย์คาดีกาได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาล ได้ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานให้สอดคล้องกับภารกิจ โครงสร้างและอัตรากำลังของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามพ.ร.บ.การศึกษาแห่ง พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษา โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดในปัจจุบันประกอบด้วย ผู้บริหารศูนย์ กรรมการบริหารศูนย์ ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะทำ

หน้าที่บริหารงานด้านต่างๆของศูนย์ ไม่ว่าจะเป็น งานวิชาการ งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ และ งานธุรการ

2.6 ความสำคัญของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดสตูล

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดสตูล มีบทบาทสำคัญในการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในด้านการจัดการศึกษาให้เด็กๆชาวไทยมุสลิมตลอดมา โดยเฉพาะการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวเด็กอันที่จะเป็นพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติ เริ่มตั้งแต่การจัดการเรียนชายคามัสยิดเมื่อพุทธศักราช 2545 หลักสูตรครูสัมพันธ์ไม่มีงบประมาณสนับสนุนเลย และในที่สุดก็ได้รับการพัฒนามาเป็นศูนย์การศึกษาในยุคปัจจุบัน ซึ่งตลอดเวลาที่ผ่านมาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดได้ทำให้เด็กมุสลิมในจังหวัดสตูลได้ศึกษาเล่าเรียนมากขึ้น จบการศึกษาจากศูนย์การศึกษาแล้วจะได้มีพื้นฐานต่อยอดในการเรียนระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง (มัธยมศึกษา) มากขึ้น

อาจสรุปได้ว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของจังหวัดสตูลซึ่งประชากรส่วนไทยเป็นชาวมุสลิมและมีความศรัทธาต่อศาสนาอิสลามอย่างมาก การดำเนินชีวิตจึงอยู่ในกรอบแห่งศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด ดังนั้นเยาวชนมุสลิมส่วนใหญ่จึงต้องได้รับความรู้พื้นฐานทางด้านการศรัทธาและทางศาสนบัญญัติ เพื่อจะได้เติบโตเป็นมุสลิมที่ตามเจตนารมณ์ของศาสนาและด้วยเหตุนี้เองศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด จึงเป็นทางเลือกอันดับแรกของชาวมุสลิมในจังหวัดสตูลตลอดมา

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน และการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

จินดา อุสมาน (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

สุรสิทธิ์ ถิตย์บุญครอง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าครูผู้สอนมีปัญหาการบริหารงานวิชาการดังนี้

1. ปัญหาการจัดห้องสมุดของเล่นมีปัญหาร้อยละ 96.0
2. ปัญหาการจัดกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวันมีปัญหาร้อยละ 89.6
3. ปัญหาวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนมีปัญหาร้อยละ 88.8
4. ปัญหาของแนวการจัดประสบการณ์มีปัญหาร้อยละ 81.7
5. ปัญหาการประเมินพัฒนาการเด็กมีปัญหาร้อยละ 80.6
6. ปัญหาการนำแนวและแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้มีปัญหาร้อยละ 79.9
7. ปัญหาการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กมีปัญหาร้อยละ 77.7
8. ปัญหาการประชุมอบรมทางวิชาการมีปัญหาร้อยละ 74.1
9. ปัญหาการนิเทศภายในมีปัญหาร้อยละ 71.2

การเปรียบเทียบปัญหาพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการที่ไม่แตกต่างกันคือ

1. ปัญหาการจัดกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวัน
2. ปัญหาวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
3. ปัญหาการประเมินพัฒนาการเด็ก
4. ปัญหาการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก
5. ปัญหาการนิเทศภายใน

และพบปัญหาการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.05 คือ

1. ปัญหาแนวการจัดประสบการณ์
2. ปัญหาการจัดห้องสมุดของเล่นแตกต่างกันตามขนาดโรงเรียน
3. ปัญหาการประชุมอบรมทางวิชาการแตกต่างกันตามวุฒิการศึกษาของครูผู้สอน
4. ปัญหาการนำแนวและแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้แตกต่างกันตาม

ประสบการณ์ในการสอนระดับก่อนประถมศึกษา

ประภาส เกตุพงษ์พันธุ์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้น

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ครั้ง เขต 1 ที่มีประสบการณ์ในการบริหารต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ครั้ง เขต 1 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05

ปราโมทย์ บุญมุสิก (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามแนวทางโรงเรียนนิติบุคคล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานการบริหารงานวิชาการตามแนวทางโรงเรียนนิติบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมทั้ง 12 องค์กรประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายองค์กรประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมาก 9 องค์กรประกอบ ตามลำดับดังนี้ คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง 3 องค์กรประกอบ ตามลำดับ ดังนี้ คือ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา และการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

กนกนาถ ทิมกลับ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการตามแนวทางโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทตามความคาดหวังในการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าบทบาทตามความคาดหวังทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. การปฏิบัติจริงในการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการปฏิบัติจริงทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการเปรียบเทียบบทบาทตามความคาดหวังและการปฏิบัติจริงในการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบบทบาทตามความคาดหวัง ในการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ระหว่างทัศนคติของครูวิชาการและครูผู้สอนพบว่าไม่แตกต่างกัน

ไกรศักดิ์ รักษิตช่วย (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาตนเองในการบริหารงานวิชาการตามแนวปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความต้องการพัฒนาตนเอง ในการบริหารงานวิชาการตามแนวปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งโดยรวมและรายด้านอื่น คือ ด้านงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านงานการเรียนการสอนด้านงานนิเทศการศึกษาและด้านงานวัดผลและประเมินผล อยู่ในระดับมาก

2. ความต้องการพัฒนาตนเองในการบริหารงานวิชาการตามแนวปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยรวม ไม่มีความแตกต่างกัน

3. ความต้องการพัฒนาตนเอง ในการบริหารงานวิชาการตามแนวปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีประสบการณ์ในการบริหารต่างกัน โดยรวม ไม่มีความแตกต่างกัน

ทิวพร กาญจนะ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานด้านวิชาการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในอำเภอร่อนพิบูลย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตอำเภอร่อนพิบูลย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ($\mu=3.74$) และจากการพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากซึ่งเรียงลำดับได้ดังนี้ งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ($\mu=3.91$) งานวัดผลและประเมินผล ($\mu=3.87$) งานประชุมอบรมทางวิชาการ ($\mu=3.84$) งานการเรียนการสอน ($\mu=3.81$) งานห้องสมุด ($\mu=3.64$) งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ($\mu=3.56$) และงานนิเทศภายใน ($\mu=3.50$)

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตอำเภอรัตนพิบูลย์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เฉลี่ยอยู่ในระดับพอใช้ ($\mu=40.68$) หากพิจารณาเป็นรายวิชาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใช้ มีค่าสูงสุด ($\mu=44.15$) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใช้($\mu=41.57$) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใช้ ($\mu=39.93$) วิชาภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต้องปรับปรุง ($\mu=37.05$)

3. การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตอำเภอรัตนพิบูลย์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3 อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 คือการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลและการบริหารงานวิชาการสามารถอธิบายความผันแปรของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ร้อยละ 2.70 และได้สมการพยากรณ์ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ(B) ผลการสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 = $32.970 + 1.990$ (งานวัดผลและประเมินผล) สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน (BETA) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 = 0.163 (งานวัดผลและประเมินผล)

อุทัย เพชรเรือง (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับชั้นมัธยมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารวิชาการระดับมัธยมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 ด้านการบริหารหลักสูตร โดยภาพรวมได้ดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติมากและปานกลางยกเว้น การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นแก่ครู ได้ดำเนินการในระดับน้อยส่วนที่ไม่ได้ดำเนินการมากที่สุดคือ การจัดบริการเอกสารประกอบการเรียนการสอนไว้ที่หมวดวิชาการลงมาคือ การหางบประมาณมาให้ครูจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนและเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมได้ดำเนินการในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อส่วนใหญ่ได้ดำเนินการในระดับมาก ยกเว้นการจัดหาแผนสำเร็จรูปการจัดทำแผนตามข้อเสนอแนะของกรรมการสถานศึกษา จัดทำตารางสอนตามความยากง่ายของวิชา การจัดครูเข้าสอนตามวิชาเอกและสนับสนุนปัจจัยส่งเสริมการเรียนการสอนได้ดำเนินการในระดับปานกลาง ส่วนประเด็นที่ไม่ได้ดำเนินการมากที่สุดคือ การจัดทำตารางสอน ตามความ

ต้องการของนักเรียนที่เลือกวิชาเรียนรองลงมาคือจัดทำตารางสอนภาระการสอนของครู และจัดทำตารางสอนไว้ที่ห้องเรียน

1.3 ด้านกิจกรรมส่งเสริมวิชาการ โดยภาพรวมได้ดำเนินการในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อส่วนใหญ่ได้ดำเนินการในระดับมาก ยกเว้นการประเมินผล การจัดกิจกรรมส่งเสริมวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน ได้ดำเนินการในระดับปานกลาง ส่วนประเมินที่ไม่ได้ดำเนินการมากที่สุดคือการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมวิชาการ รองลงมาคือ จัดกิจกรรมความต้องการของบุคลากรและจัดตามความถนัดของผู้เรียน

1.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยภาพรวมได้ดำเนินการในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อส่วนใหญ่ได้ดำเนินการในระดับมาก ยกเว้นการกำหนดนโยบาย/แผนงาน โดยผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลในการสอนซ่อมเสริมวางแผนงานวิชาการและเป็นข้อมูลสำหรับผู้ปกครองในการช่วยเหลือนักเรียน ได้ดำเนินการในระดับปานกลางส่วนประเมินที่ไม่ได้ดำเนินการมากที่สุดคือ การนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลในการสอนซ่อมเสริมรองลงมาคือเป็นข้อมูลของผู้ปกครองในการช่วยเหลือนักเรียน และเป็นข้อมูลในการจัดชั้นเรียน

2. สภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทางภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อยและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อส่วนใหญ่มีปัญหาในระดับน้อย ยกเว้นการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดกิจกรรมส่งเสริมวิชาการการประเมินผลกิจกรรมส่งเสริมให้ครูนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอนมีปัญหาในระดับปานกลาง

ชนิษฐา อำนัภณ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนใน โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และรายด้านทุกด้านคือ งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานด้านการเรียนการสอน งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศภายในและงานอบรมทางวิชาการอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ โดยเฉลี่ยและรายวิชาคือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษอยู่ในระดับควรปรับปรุง

3. การบริหารงานวิชาการส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ตั้งกักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สามารถอธิบายความผันแปร ได้ร้อยละ 13.60 การบริหารงานวิชาการด้านที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้คืองานด้านห้องสมุดและงานนิเทศภายในได้สมการพยากรณ์ดังนี้

3.1 สมการในรูปคะแนนดิบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน = $42.703 + 7.966$ (งานด้านการเรียนการสอน) - 8.021 (งานห้องสมุด) + 6.062 (งานนิเทศภายใน)

3.2 สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน = 0.35 (งานด้านการเรียนการสอน) - 0.376 (งานห้องสมุด) + 0.300 (งานนิเทศภายใน)

ฟาริด เตมาหมัด (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นงานวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน และงานประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาที่พบว่ามีภาระดำเนินงานในระดับมาก

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการมีดังนี้

2.1 งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่าโรงเรียนควรบูรณาการหลักสูตรอิสลามศึกษาให้มีความกระชับและจัดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาให้หมดไป จัดให้มีการสลับคาบเรียนระหว่างวิชาศาสนาและวิชาสามัญ ควรจัดอบรมความรู้เพิ่มเติม การประชาสัมพันธ์หลักสูตรควรจัดรูปแบบของป้ายนิเทศหรือการเผยแพร่เอกสารตามสถานที่ต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อชุมชน จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านหลักสูตรระหว่างโรงเรียนในเครือข่าย

2.2 งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่าควรจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นกระตุ้นความคิดและฝึกให้ผู้เรียนได้ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ยกเว้นกลุ่มวิชาศาสนาที่เกี่ยวข้องกับหลักศรัทธาและอัล-กุรอาน พัฒนามาตรฐานกระบวนการเรียนรู้วิชาศาสนาให้ทัดเทียมกับวิชาสามัญ จัดทำประวัติการเรียนและทำการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล

2.3 งานวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน พบว่าควรจัดให้มีคณะกรรมการวัดผลประเมินผลเน้นการวัดจากสภาพจริงของผู้เรียน ควรจัดให้มีการอบรมเพื่อพัฒนางานวัดผลอย่างสม่ำเสมอ วัดผลเป็นระยะๆอย่างต่อเนื่องจัดให้มีการซ่อมเสริมแก่ผู้เรียนที่ไม่ผ่านการประเมินด้วยกิจกรรมที่มุ่งเสริมองค์ความรู้แก่ผู้เรียน

2.4 งานประกันคุณภาพภายในมาตรฐานการศึกษา พบว่าควรเร่งสร้างความตระหนักแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพในระดับหน่วยงานภายในสถานศึกษาปรับปรุงและพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ชัดเจนจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพและจัดสรรความรับผิดชอบ โครงการและกิจกรรมต่างๆ ให้แก่บุคลากรตามความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ

2.5 งานพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่าควรจัดตั้งศูนย์สื่อเพื่อส่งเสริมให้ครูทุกคนได้ใช้สื่อ จัดให้มีบุคลากรเพื่อดูแลงานสื่อ มีการจัดทำทะเบียนและดูแลโรงเรียนควรจัดฝึกอบรมให้ครูสามารถผลิตบางอย่างสื่อใช้เอง

2.6 งานพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ พบว่าควรให้ความสำคัญกับแหล่งเรียนรู้ภายใน โรงเรียนให้มากที่สุด ห้องสมุด สหกรณ์แปลงเกษตร บริการสืบค้นข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต ฯลฯ จัดทัศนศึกษาภาคการศึกษาละ 1 ครั้งต่อห้องเรียน

2.7 งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่าควรจัดให้งานวิจัยเป็นขอบข่ายของงานวิชาการ ตั้งคณะกรรมการวิจัย จัดอบรมเชิงปฏิบัติการกำหนดให้ผู้บริหารและครูมีผลงานวิจัยจัดประกวดและมอบรางวัลให้กับผู้วิจัยและผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างในการทำวิจัย

2.8 งานส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการพบว่าควรสนับสนุนให้ครูสอนศาสนาเป็นผู้รับผิดชอบต่องานส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ ดำเนินงานสำรวจความต้องการด้านวิชาการของชุมชนสนับสนุนให้ครูสอนศาสนาได้ออกเทศนาต่อชุมชนในวาระต่างๆ เชิญผู้นำชุมชนด้านต่างๆ เข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินงานส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ จัดบริการความรู้แก่ชุมชน จัดนิทรรศการทางวิชาการให้กับชุมชน จัดกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เช่นการจัดอบรม ศึกษาดูงาน

มธุรสณี กวางทอง (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า ในการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมดเห็นว่าผู้บริหารได้วางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร กำหนดตารางสอนที่สอดคล้องกับเวลาเรียน ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนให้ครูสร้างแผนการสอน สนับสนุนให้ครูสอนซ่อมเสริม วางแผนการนิเทศ แนะนำให้ครูเห็นความสำคัญของการนิเทศ วางแผนการประเมินผลการเรียนการสอน แนะนำผลที่ได้จากการประเมินไปใช้พัฒนาการเรียนการสอน

สิริจิต หอจันทิก (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้มีการปฏิบัติงานด้านหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ การวางแผน การวัดผล และประเมินผล การนิเทศการศึกษา การจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมการสอนวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนและงานห้องสมุด แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นกิจกรรมที่ปฏิบัติคือ ศึกษาหลักสูตรแกนกลางเพื่อกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียน วางแผน โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถของบุคลากร กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานในการวัดและประเมินผล จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียน ใช้สื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา กระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของการใช้ห้องสมุด สำหรับกิจกรรมบางส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ นำเทคโนโลยีมาช่วยในการวัดและประเมินผล ให้ครูมีส่วนร่วม ประเมินผลการนิเทศ สำรวจความต้องการของผู้เรียนเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน บันทึกผลการใช้สื่อการสอนและเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียน

บุญมี แก้วห้าประการ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดตรัง จากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 244 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวม อยู่ในระดับมากและการปฏิบัติงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นงานหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนที่ปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

บุญเสริม เพ็งหมาน (2541 : บทคัดย่อ) ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการในการปฏิบัติงานวิชาการในองค์ประกอบงานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานการเรียนการสอน งานวัสดุ งานห้องสมุด งานนิเทศภายใน งานอบรมทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยะลา โดยภาพรวมและแต่ละองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถความสามารถการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ

.7830 เมื่อวิเคราะห์เป็นรายกลุ่มประสบการณ์พบว่า ความสามารถการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับกลุ่มวิชาทักษะภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ และกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตทุกกลุ่มประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .3072, .8635, .7397 ตามลำดับ

เสริมวิทย์ นิลรัตน์ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้จัดการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในเขตการศึกษา 2 พบว่า ผู้จัดการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในเขตการศึกษา 2 ปฏิบัติงานการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้จัดการโรงเรียนไม่เข้าใจหลักการบริหารโรงเรียน ขาดบุคลากรปฏิบัติงาน และขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน ตลอดจนทั้งอาคารสถานที่ที่จำเป็น จึงควรแก้ไขด้วยการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารโรงเรียนให้ผู้จัดการโรงเรียนและครูใหญ่ และรัฐควรสนับสนุนงบประมาณเพิ่มมากขึ้น

เฉลิมชัย อาภาสุวรรณ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศการจัดกิจกรรมวันประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 233 คน พบว่า

1) การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามขอบข่ายงานมีงานการเรียนการสอน งานวัดผลประเมินผล งานห้องสมุด อยู่ในระดับมาก ส่วนงานอื่นอยู่ในระดับปานกลาง

2) ครูผู้สอนที่มีเพศและประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีทัศนคติต่อการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการปฏิบัติงานวิชาการไม่แตกต่างกัน ยกเว้นงานห้องสมุดที่แตกต่าง

3) ทัศนคติของครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการในเรื่องการขาดสื่อการเรียนการสอนมากที่สุด รองลงมาคือ วิธีวัดและประเมินผลของครูยังไม่หลากหลาย และหนังสือในห้องสมุดมีน้อย

นาวาลย์ ปานากาแข็ง (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15(1) และมาตรา 15(2) ส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ควรปรับปรุงโดยเร่งด่วนถึงพอใช้ในทุกปัจจัยคุณภาพ และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดภาคใต้ประสบอยู่มากที่สุดขณะนี้คือ การไม่ปฏิบัติตามปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน ปัญหาการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับปรัชญาเป้าหมายของโรงเรียน ความต้องการของนักเรียนและชุมชน ปัญหาขาดแคลน

บุคลากร ปัญหางบประมาณ ไม่เพียงพอ ปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหารที่ขาดความรู้ความชำนาญในการบริหารงานด้านต่างๆ ปัญหาการติดตามดูแลความประพฤติของนักเรียนยังไม่ทั่วถึง และปัญหาที่นักเรียนบางส่วนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด

นิตยา เพชรไทยพงศ์ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนางานวิชาการในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ภาควิชาได้ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการในวิทยาลัยบรมราชชนนี ภาควิชาได้ในภาพรวมคืองานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้มีความซ้ำซ้อนกันในบางรายวิชา สอนเนื้อหาวิชามากกว่าสอนแนวคิด การจัดการเรียนการสอนใช้วิชาการบรรยายเป็นส่วนใหญ่ อาจารย์มีเวลาเตรียมสอนน้อย เนื่องจากมีภาระงานมาก สื่อการเรียนการสอนไม่มีผู้ให้บริการอยู่ประจำห้อง การบริการยืม-คืนยังไม่เป็นระบบ งานห้องสมุด คำรภาษาอังกฤษมีน้อยเกินไป บางเล่มเก่าเกินไป งานวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอนบางรายวิชาไม่ได้มีการวิเคราะห์ข้อสอบและส่งผลการเรียนล่าช้า งานนิเทศภายในอาจารย์ใหม่ยังไม่ได้รับการนิเทศอย่างเต็มที่ เนื่องจากอาจารย์นิเทศมีภาระมาก อาจารย์นิเทศบางคนเข้มงวดเกินไป ทำให้ผู้ได้รับการนิเทศเครียดและเกิดความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน งานพัฒนาบุคลากร อาจารย์บางคนมีภาระงานมาก ทำให้ผลงานทางวิชาการน้อย และอาจารย์มีอบรมประชุมบ่อยมาก จึงทำให้แหล่งฝึกปฏิบัติขาดอาจารย์นิเทศ

ศุมาลี สังข์ไชย (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4 ผลการวิจัยพบว่าการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า การปฏิบัติงานวิชาการด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน และงานทะเบียนนักเรียน และด้านการประเมินผลทางด้านงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการวางแผนวิชาการ ด้านการบริหารวิชาการและด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก และพบว่าผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ปฏิบัติงานโดยภาพรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน

ธีระ รุญเจริญ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องสภาพปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย พบว่า การดำเนินการตามแนวการกระจายอำนาจการบริหารมีปัญหา อุปสรรค โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเป็นปัญหาในด้านงบประมาณและอาคารสถานที่มากที่สุด และในการสนทนากับผู้ที่ไม่ใช่ผู้อำนวยการสถานศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสนใจด้านวิชาการน้อยกว่าด้านอื่นๆ กอปรทั้งมีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามากพอสมควร ซึ่งทำให้ผู้ปฏิบัติงานว่าเหวและขาด

ขวัญกำลังใจ นอกจากนี้ปัญหาใช้ครูผู้สอนทำหน้าที่อื่น นอกเหนือจากการสอนมีค่อนข้างมากทำให้กระทบกระเทือนต่อคุณภาพผู้เรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาผู้วิจัยสรุปว่า การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการบริหารในกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น ซึ่งส่งผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อผู้เรียน ถือเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องตระหนักถึงความสำคัญ และผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้เทคนิค ความรู้ ความสามารถและหลักการบริหารต่างๆ ที่เหมาะสมเพื่อให้การบริหารงานวิชาการบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้อเสนอแนะที่พบส่วนใหญ่ คือควรจัดสรรบุคลากรให้เพียงพอกับสถานศึกษาและควรสนับสนุนงบประมาณและสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างทั่วถึง

Prince of Songkla University
Pattani Campus